

کارلایل: نوسەر و میژوزانی ئیسکاتله‌ند (۱۸۸۱ - ۱۷۹۵ - ز) بو کادموس یا بو فنیقی به کان یا هرکه‌س که کتیبی داهیناوه، له خوای و بستوووه که ئەو که‌سه بېخشی. کارلایل کتیبی به‌گه‌وره‌ترین و عه‌جیب‌ترین و به‌شیاوترین، کارداناوه، که به فیکری مرو سازدراوه. کارلایل باوه‌ری وایه: هرچی به بیروه‌زی مرو دا هاتوه و کاری پیی کراوه یا کاری پیی ده‌کری و به‌ده‌سی مرو گه‌یشوووه، به واتایی تر مرو هرچی بویه‌تی له دو توی. کتیبدا، به‌ویته‌ی سیحر به جیماوه.

ئیبنی خهلدون له تاريف و له سهرزانی و خزمه‌تی به‌رچاوی کوردان که به عیلم و فره‌ه‌نگ پهره‌یان داوه و خزمه‌تیا‌ن کردوه، شایه‌دی داوه و نوسیویه‌تی: (بنچینه‌و پی‌نگه‌ی زانین و ئەده‌ب و ویزاوه‌ری جوار کتیبه: ۱) - الادب الکاتب ته‌ئلیفی کوری قوته‌بیه‌ی دینه‌وه‌ری - ۲ - نوادر یا الامالی ته‌ئلیفی ئەبو‌علی‌قالی دیار به‌کری‌یه. پهره‌ی ۱۱۷۵ موقه‌دیمه‌ی کوری خهلدون به فارسی و هه‌روا رساله‌ی عولومی ئیسلامی ته‌ئلیقی دوکتور جه‌لال هومایی که (شه‌پوئل) ئەم رساله‌ی له زانکوئی عولومی قه‌زایی و خه‌ده‌ماتی ئیداری دانشگاهی تاران به‌ده‌رس به زانینخوازان و تۆته‌وه. ئیمام غه‌زالی فره‌مویه‌تی: فره‌ه‌نگ و زانینه‌کانی ئیسلام له‌سه‌ر ۴ کۆله‌که، راوه‌ستاوه، ۳ له‌و کۆله‌کانه، عوله‌ماو زانایانی ئامید، شاره‌زور و دینه‌وه‌زی لای کرماشانه، ئە‌گه‌رخوا زانایانی ئەو ۳ هه‌ریمه‌کوردی، نه‌دابا، فره‌ه‌نگ و زانینه‌کانی ئیسلام ئاوا قه‌وام و ده‌وامی نه‌ده‌بوو. -

ئهمیرسون: فه‌یله‌سوفی ناوداری ئەمریکا (۱۸۸۲ - ۱۸۰۳ ز - ده‌لی: به‌رزترین و عالترین مه‌ده‌نیه‌ته‌کان و شارستانی‌یه‌ت هیمان به‌رزترین هوئی چه‌زوله‌زه‌تی رو‌حانی و مه‌عه‌وی کتیبه و به‌دی‌هینه‌ری کتیبه‌که، ده‌باته‌سه‌ری.

و‌دبوری: نوسه‌رو ره‌خه‌گری ئەمریکایی ده‌نوسی: هه‌روه‌ک شاره‌کانی مدفه‌رک و پیروژ نیشانه‌ی نیژاد، قه‌ومیه‌تی ئەقوام و وه‌سیقه‌ی وه‌حده‌ت و یه‌کیه‌تی هوژه‌کانی بی‌اوان‌گه‌ره، کتیبی چاک و پرناوه‌وکیش بو‌که‌سانی که رو‌ح‌ن چه‌یران و سه‌رگه‌ردانن، کتیب و ه‌ک که‌عه‌ی فیکری ئینسانه. -

سیودور پاکیز: زانای رو‌حانی ئەمریکایی (۱۸۶۰ - ۱۸۱۰ ز) فره‌مویه‌تی: پرکه‌لک

و پرسودترین کتیبِ ثہوہ یہ کہ مرو بخاتہ بیرکردنہوہ و تیقکرین. بہ لام صائب تہوریزی
دہلی:

چہ سود از آنکہ کتب خانہ جهان از تست ز علم ہر چہ عمل می کنی همان از تست
ویلتیر:

پہرہی کتیب وہ ک شاپہرہ

روحی نیمہ بولای نورو روناکی، دہ خاتہ ہہ لفرین.

مالی بی کتیب وہ ک لہ شی بی گیانہ، مالی بی کتیب کہ نگہ لاشکی بہر بایہ. (شہ پوئل)

عبدالرحمن جامی (و: ۸۱۷) مانگی لہ دہ فترہی ثہوہ لی سلسلہ الذہب دا لہ تاریفی

کتیبدا فہرمویہ تی:

شُو انیس کتابہای نفیس	انہا فی الزمان خیر جلیس
مصحفی جوی روشن و خوانا	راست چون طبع مردم دانا
در حدیث صحیح مصطفوی	ناشی از خلق و سیرت نبوی
نسخہای چون بخاری و مسلم	کہ ز سقم علل بود سالم
در تفاسیر آنچه مشہور است	کہ ز تحریف مبتدع دور است
وز اصول و فروع شرع ہدی	آنچہ الیق نماید و اولی
وز مقالات ناظمان ملیح	چون ترا جمع گردد این اسباب
روی دل از اختلاط خلق بتاب.	

دیارہ رو لہ تیکہ لی خہ لک و ہر گیزان کاتی بہ کہ لکہ، کہ ٹینسان لہ جلکی تہ قوا و
خہرقہی پاریز و خو پاراستن دا خہریکی موتالا و بیرکردنہوہ و تیقکرین بی، کاتی ثہو
تہریکی یہ، بہ کاردی کہ عیللہ تی غایی، تہذیب و تزکیہی نہفس بی بو خزمہت کردن بہ
خہ لکی خوا، ثہوہ یہ: کہ سہ عدی شیرازی فہرمویہ تی:

صاحب دلی بمدرسه آمد ز خانقاہ	بشکست عہد صحبت اہل طریق را
گفتم: میان عابد و عالم چہ فرق بود	تا اختیار کردی از آن این فریق را
گفت: آن گلیم خویش بدر کند ز موج	وین جہد میکند کہ بگیرد غریق را.

مروّده بی به باوهر و یه کدلی و یه کره نگی و یه ک زمانی، به عیلم و عه مهل خوئی و نه ته وه که ی رزگار: بکا. دیاره کتیب یه کی له و کره سته ی ئەم جیهاد پاکه یه.

□ دیتم کوژی کی برکی گولی ته حقیق و لیکولینه وه، گهرمه، خه ریکه خونچه گوله باغه کانی، فهره نگی کورده واری، سهر تا پاگری گوری گرتووه، له وه ی که جه نگی له نیوان... بیانومان به یه ک گرتووه، چونکا ئەم گر گریتانه، له سهر ماف و حه قی کورده، قسه که، فره تودار و ورده، فره گه شامه وه، وتم خوژیا قه له م به ده سانی کورد. بگه نه دوندی گولی ته حقیق، له سهر رو په ری میژوی ئەم دنیای نور و گول، و دلرفیتی گول و ئەو بنداری گول گولی دل بردو، که ته مه نیکیان له سهر لیکولینه وه و ته حقیقی میژوی کورده واریدا، به سهر بردوه.

گولی نازادی و پیشکهن و پیشوه چون له باغ و بیستانی نازادی و ئەندیشه ی جوان و هزر و بیرکردنه وه ی ژیرانه، چه که ره ده داو ده روی و پیی ده گاو به رو میوه ی شیرین و به له زهت ده دا، دیاره مه به ست له نازادی نه ری و نه فی بالای خو و ئە خلاقی چاک و مروّفانی نه.

نایه ره ی خو و ناکار و ئە خلاقیش، دیاره گوّمه لگا، کوّمکاری به ره ی مروّ، دیاری ده کا، که چیه و چلو نه. بیرو تیفکرین و ئەندیشه ش هه رچی بی واژه ی خوا به و به واتای په ره دار، کتیب «په راو»، به مروّ قه در و با به خ ده دا. دیاره ئە ده ب «ویژّه و یژّه وانی» - سازو ئاواز و موسیقی، ژیارو شارستانی، پیوه ندی کوّمه لایه تی و فه ن و فنونیشی به در یژای میژو، له شوینه واری بیرو گیانی مروّیه، به لام کتیب «: په راو» مروّ، به بیرو هزری، پیشینان ناوسیوا ده کا.

کتیب به رچاوترین، شوینه واره که له کیان و بیرو هزری مروّف تافگه و قه لپه زه ی کردوه. وتمان: کتیب ئیمه به جو ری تیفکرینی باو با پیران و پیشینان ناسیوا، ده کا، تاتیبگه ی، ئە توانین له شوینیکه وه، ده س پیی بکه ین که خه لکی دیکه له ویدا دواییان هاتووه. تا بزاینین ریگایه ک که خه لکی تر پیدای رویشتون، ده گاته بن به س «داخراو» ئە مه یش خو ی سهر چاوه ی پیی گه یشتن و تی گه یشتنی مروّیه، شتی وا، له بوونه وه راندا، بوونه وهرانی دیکه دا نابیندری، تازه کتیب ئیمه به وه زع و باری میژو یا باری که مه لایه تی

سهردهمی خویمان و پیشینان، ناسیاو ده کا.

ئازادی ژیرانه و عهقلانی و رامیاری دیاره: (فهزایی): ئاو و ههوایی که مرو له و دار ریژ و قه در و حورمه تی هه بی، باشتین شوینه بو ژیار و شارستانی مرو و بوارو زه مینه و هوئی به دیهینه تی باشتین ئاسه واری فهره نگی و ژیاره.

دیاره ئه گهر دروست له ئاو هه ئازادی یه ک، پاریزگاری بکری، ژیاری به دیهاتوو پر، بزاو پویاو پیشره و؛ به دی، دی. دیاره ئه گهر ئه مه ییش بکری نشیوی قول و شیوه لی رهش و تاریکی که «کوری خه لدون» ئه وهی به ته قدیری پرینگانه وه «گوریز» ی ناپه ریژی: «ناوه رگری» ئینسانی ده زانی، مرو ئاسان ده توانی، تی بگا، که ته قدیری ئیلاهی که به واتای قه بول کردنی ههروه زع و حالیک، وه چوونه ژیرباری ته حقیر و بن چه بو که بی، نیه و ئه و مانایه، ناگونجی و ناخونجی به لکو ده بی له سوئنگه ی - ئاگادار بون و له ریگی به هیژ کردنی لیته وین و راپهرین و ئاگادار بون و ئازادی بیرورا، مرو باش ده توانی دوره بی که به ته قدیر ناوده برا بیشکینی، ههروه ک نه ته وهی نه جیب و دابه شکرایی کورد، وه رابه رانی به بیرو به مشورو دلسوزو ئازا، که سانی وه کو: به درخان پاشاومیری ره واندزو مه لیک غازی شیخ عوبه دیدیلای نه هری شاهی شه مزین و شیخ سه عید پیران و شیخ عه بدوسه لام بارزانی و عه بدوره زاق به درخان و ئیحسان نوری پاشا و سمکوی سه زن و مه لیک مه حمود به رزنجی و قازی محمه دو رابه ری که بیر و هه همیشه زیندوی کورد و کوردستان: ژه نرال مسته فا بارزانی که سه ریان به مله وران و مارزانی وه ک صه دام دانه واند و له ۱۱ مارس ۱۹۷۰ ی زاینی، ره ژیمی به عسی عه فله قی مه جبور کرد، دیان به مافی کوردا بنی، - دیاره له زه مانی که ریم قاسم فه یلی ئه ویشی وادار کرد، که بلی: عیراق مو لکی کورد و عه ره به و هه ردو ها و به شن، دیاره ئازادی کوردی باشوری کوردستان، به رومیوهی ئه وهی ۱۱ مارس ۱۹۷۰ یه له و مافه ی ئه و سهرده مه، زیاتر به کورد، نه دراوه و هیمان که رکوک به دهس داگیر که رانه وه، ده نالی. - دیاره ئازادی و بوارو زه مینه و هوئی روست و حورمه تی مرو، پاریزگاری کردنی، ده وی. ده شی له حزه یی، هه ل و مهرجی که میژو ده ی ره خسینی له کیسی نه ده یین. به دل و شیاریین،

دوژمن بناسین، به کاربین، به هاو دلی وهاو کاری پر به دل و پتهو، به کاربین، له لاسایی خوژگار کهین، له داگیر کهر، خو قوتار کهین، با بویر و نه ترس بین، با نازا و کولنه دهر بین، پیاوی خو بین، پیاوی خودابین، له حق و ماف خوازی رانه و هستین، ته نیاپشت به خواو به نه ته وهی کوردی خو مان به هستین و به دل و دوا، همومان له و دهس که و تهی باشوری کوردستان پشتیوانی بکهیم. به خشه رو به خشه نده، نه و که سه یه، که نه گهر به لینی دا، جیی به جیی بکا، نه گهر دهسه لاتی هه بو و لیبورد به بی.

گاندی: که سی نه توانی یارمه تی خوئی بدا هیچ کهس ناتوانی یارمه تی بدا هه روا پاراستنی مافی خه لکک باشترین و بهرترین ره سم و یاسایه.

چون بژی، مارج و شهرته نه ک چه نده بژی (پوشکین). سیروان ژماره ی ۳۴۳ سالی

۸، ۱۵ که لاویژی ۱۳۸۴

حه کیم مه وله وی کورد

سوبه ن بوئی گولان میانوم نه سیم وینهی وای رحمت خه زانهی که ریم
سه حرا و دهشت و دهر به هشت مه نمانو مورئ هه وای وهش وهش دهر شانو
له شینی عه نه بر خانی هاوژینی دا فهر مویتی:

ئیمسال نه و هه ار چون خه زانی سه رد وهرگ وهرد باغ مه عدوم به رد، په ی هه رد

پارانه وه له خوا

ئه ی خودای دیار و نادیار، وه ئه ی خاوه نی شاکار، ئه ی خولقینه ری زه وی و هه و او نه وی، ئه ی خودای به رد و ئاو و شاخ و هه رد و زه وی و ساغی و دهر د و سه فا و گهر د، هه رتو ده په ره ستین و پشتن هه ر به تو ده بدستین، له تو رایه، بوون و نه بوون، هاتنی گیان و روح دهر چون، توئی ئاوانی ئیمه پینک بین، دوا ی تاریکی روناکی بین، روژی نورپرژین هه لدینی و گیاندارانی پیی ده ژینی و چی بته وی پینکی دینی. خوایه، له ولاته که ی ئیمه له وه ی به راوه یا دیمه، چی خوشیه، بیبارینی، چی مهینه ته بیتارینی، هه رچی به لایه. لیبی لابه ی هه رچی نه گبه ته، لیبی لاده ی و بی پاریری له جه ننگ و وه شومه و قات و تاقری، له هه ژاری و گیژو وری و سری. هه ر ئاوابی به عیلم و بروا و چاکی و پاکی، پروته ژی بی، له خیر و خوشی ژین، خادمانی یارمه تی بده ی، خاپنانی شورت و گوم که ی.

په تاي کتیب نه خویندنه وه له کورده واریدا

به ورد، بوونه وه، له وه، که مام ناوه ندى جیهانی، که لک وهرگرتن و خویندنه وه ی کتیب بو ههر تاکی ۲۶۳ ده قیقه، له شه وانه و روزانه دا، به راورد، کراوه، به داخه وه، له کورده واریدا، ته نیا ۳۰ ده قیقه، له حه و تودا بو خویندنه وه، ته رخان، ده کری. جا چونکا حوکومه ته داگیر که ره کانی، نه ته وه ی کورد، نه بیان هشتووه، نه ته وه ی کورد، رو له خویندنه واری بکه ن، نه وه یه خه لکی کورد، زوربه ی نه خویندنه واره و خویندنه واره که یشی، بو خویندنه وه به تایه ت، خویندن و خویندنه وه، به زمانی شیرینی دایکی، که م ترخه م، باره اتووه. جاهه ر له بهر نه مه، نه شی له باشوری کوردستان، که نازادی هه یه، بهرنامه بوکتیب و کتیب خوینی، دابنری و گرینگی پی بدری رگه شه به کتیب و په رلان (:کتیبخانه) بدری تا خویندنه وه و خویندنه واری گه شه بکاو په ره بستینی و ره نه ق پهیدا بکا و بو گه یشتن به پله ی دلخواز نه پی فه ره ننگ سازی بو خویندنه وه بکری.

ههر له مرووه (۲۰۰۸ مای ۲۰۰۸ ز.) نه پی منال و میر منال فیره کتیب خویندنه وه بکری و له ماله وه، نه شی خو بدریته نه م کاره گرینگه و خه لک به تایه ت لاوان، وارباریین حه زله خویندنه وه ی کتیب بکه ن و له زه تی لی ببه ن. دنیا ی پیشکه وتو، له سونگه ی کتیب و خویندن و خویندنه وه، که یشتونه ته، دوندی تیکنولوژی و فه ن و فنون و هونه ر و سه نعه ت، که بیجگه، له داهینانی، بهرق، که دایکی گشت تیکنیک و فه ن و فوتیک، ئوتومویل، فروکه، گردبال، ته له یفون، موبایل (:ته له یفونی گیرفان)، کامپیوتیر (: داتا)، ئیترنیت، رادیو، تلویزیون (دهنگ و رهنگ) ماهواره، دوزینه وه ی چه ندین گو ی ناسمانی و سه فه ر بو نیو نه وان، دوزینه وه ی نه وت و گاز و...

ده ی ئیمه ی کورد، که نه ته وه یه کی شادین، با له و به شه نازاده ی کوردستاندا، بیربکه ینه وه و خویمان و زا رولمان، به زانین برازیینه وه منال و میر منالانمان به عیلم و

زانین فیږبکه‌ین و فیږبین، تا سه‌رکه‌وین.

ده‌لین: ژبان ته‌جره‌به‌یه، ده‌ی بائیمه‌ی کوردیش له‌ئهمونی ولاتان، فیږبین، به‌منالانی خویمان کتیب فیږکه‌ین، کتیبی باشیان بو‌زیاد بکه‌ین و ریگیان نیشان بده‌ین، تا خویندته‌وارو باش و به‌که‌لک و فیږه‌خویندن و زانا بارین.

□ دپاره‌فیږکه‌و فرانکو‌ئه‌بی منال و زاروک خویندته‌وار بارینتی که‌بوکاری روژ‌باو، به‌کار بی. و به‌جوړی بار بی که‌حه‌ز که‌له‌کتیب و خویندته‌وه‌بکا، منال به‌وه؛ هه‌ست به‌گورانی‌گه‌وره، له‌خویندا ده‌کا، ئاره‌زوی ده‌جو‌ی که‌زیاتر بخوینتی و بخوینته‌وه‌وسات به‌سات حه‌ز له‌وه‌ده‌کا، له‌گه‌ل دنیای پرله‌راز و ره‌مزی نیوکتیب ناسیاوی. تافره‌تر له‌وه‌ی که‌له‌فیږکه‌و فیږانکو‌فیږی بو‌وه، بال بگری، جادیاره‌ئه‌گه‌ر له‌وه، ده‌ورانده‌دا، فیږانخوازو زانینخو‌ازان له‌لایه‌ن دایک و باوک و دهرس بیژان و فیږکاران و ماموستایان، ته‌شویق و ته‌رغیب بکریڼ و به‌باشی دنه‌بدرین و کتیبی که‌له‌گه‌ل ته‌مه‌نی ئه‌وان بخوینته‌وه‌و باش بی و ئاسان له‌به‌ر ده‌سیان دا بنری، فره‌به‌ئاره‌زو، هوگری کتیب ده‌بن و حه‌زله‌کتیب ده‌که‌ن و ریگای به‌خته‌وه‌ری له‌کتیب دا به‌ده‌س، دپن، شیوه‌ی فیږکردن و بارهینانی خویندگه‌و زانینگه‌ی کورده‌واری، ده‌بی له‌سه‌ره‌تاوه‌له‌په‌روه‌رده‌کردن و فیږکردن و بارهینانی ته‌ک بو‌عدی و یه‌ک جه‌نی، دوری بگری، ئه‌شی فیږانخوازه‌کان، به‌چاوی کراوه، روانینی په‌ره‌دارانه‌و باریک بین و ورد، ئه‌ندیش و پرفیکرو به‌هزر کردنه‌وه، فیږبکریڼ و بارین، وه‌خو‌یان به‌زانینی روژ‌باو، فیږبکه‌ن، تابیر و هزری فیږانخواز له‌میرگ و چیمه‌نی پروته‌ژی له‌بیرو باوه‌ری روژ‌باو، فیږبن و بارین، تا بو‌ئازادی کورد و کوردستان، به‌کار و کاراو به‌کارین. ئه‌بی خویندته‌وارانی کورد، و بارین، له‌هه‌ره‌ل و مه‌رجیکی هه‌ستیاری تاریخیدا و له‌سه‌ر هه‌رچوار ریگایه‌کی بیرو هزری و فره‌ه‌نگیدا، بتوانی ته‌صمیم بگری و ریگای به‌خته‌وه‌ری خو‌ی و رزگاری کورده‌واری، بگریته، ده‌س. له‌دنیای ئه‌مرو‌دا، به‌ژماره‌ی کتیب خوین، چلو‌نایه‌تی کتیب خویندته‌وه،

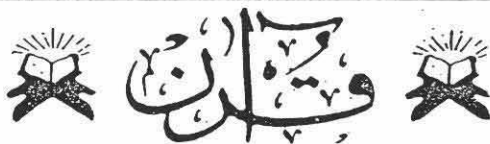
ژماره ی پەرلان و کتیبخانه کانی گشتی، تیرازی کتیبه چابکراوه کان، ئەندازه و جوړی کرینی کتیب له لایهن خه لکه وه و کات و ساتی که بو خویندنه، تهرخان ده کهن، ده توانری، په ی به وه، بهی که فهرهنگ له م ولاته چ جینگه و پیگه یه کی هه یه وه له م ریبازه وه گه شه و پهره دان، یا دوا که و تویی و به ره و دوا، گه رانه وه ی نه ته وه یه ک، دهس نیشان، ده کری. دیاره له دنیای پیشکه و تو، خه لک قره تر رو یان له کتیب و خویندنه وه، دایه. هه ره وه یش بو ته هو تاله ژیاندا سه رکه ون و شاد و به خته وه ربن. ئەوه خو ی به باشی تیمان ده گه یئی، ریگای سه رکه و تن له فیروبون و زانین و خوگر تن به کتیب خویندنه وه، به دهس دی و ئەبی خه لک فیری کتیب خویندنه وه بکرین و کتیب ئاسان بگاته، دهس خویندنه وان، هه مو، ده بی بزاین و واباریین که نه زانی و نه خویندنه واری و بی ئاگایی، پرمه ترسی ترین و ئاشکراترین دوژمنی به ره ی مرویه. که وایی ده بی خویندنه واری چاک بین، تابو خو مان و نیشتمانمان به که لک و مو فیدین.

صفحه ۱۴

چهارشنبه ۱۹ اسفند ۱۳۷۷

۲۲ ذیقعدہ ۱۴۱۹ - شماره ۵۷۲۸ - سال بیستم

جمهوری اسلامی

تقدیر جمعی از نمایندگان استان کردستان از

مترجم قرآن کریم به زبان کردی

این نامه را نمایندگان مردم پیرانشهر و سردشت، مهاباد، سنندج، دیواندره، کامیاران، قروه، سقز و بانه، پاوه و جوانرود و ایلام امضاء کرده اند. لازم به ذکر است ترجمه قرآن کریم به زبان کردی سورانی توسط استاد ابراهیمی از علمای اهل سنت کردستان چند سال پیش انجام پذیرفته و با استقبال قابل توجه کردستانیان سراسر جهان مواجه شده است.

بخش خبری: جمعی از نمایندگان کرد زبان مجلس شورای اسلامی ضمن نامه ای از محقق علوم قرآن جناب استاد، دکتر محمد صالح ابراهیمی (شه پوئل) مترجم قرآن کریم به زبان کردی تقدیر و تشکر کردند. در نامه این عده از ترجمه قرآن به کردی به عنوان تلاشی سترگ و عظیم یاد شده و این اقدام ناشی از روحیه سرشار از عشق به خدا و ایمان به کلام جانبخش الهی دانسته شده است.

پەند

نوكتە: كركرۆكە: ئەلەين: كركرۆكە مەنجهلى ميرانه كه له ویدا ئەبى قسه بكوئینی و دای بیژی و بی چیژی جائه و سا بی هاویژی. - ئە گەر قسه كهش بوۆتن شیاو نه بو قوتی بداته وه.

دونبولى

له كتيبي جيهان نوماي توركيذا، نوسراوه: هوژی دونبولى كورد يەزدان پەرستن و بهو كه سانهی كه له قهلاى دونبول، دا، نيشته جيپون و ههروا ئەو كوردانهی وا له دهورو بهری ئەو قهلايه، ژياون، به دونبولى ناودارن. ئەو چياو كيمانهی كه نه ته وهی كوردی تیدا، ده ژين له ئەوهلی دهريای موحیت له نوختهی مه شریقه وه، بیگره تاده گاته نوختهی موحیتی غەرب، وارگه و جی و نشینگه و مهوته نی، نه ته وهی كورد - ه - له زور بهی جیگه سه خته كانی چياكان، پیوه نديان پینكه وه، ههیه، تاده گاته، به ده خشان و كابلستان، به كافر - ی ره شپوشان ناو، ده بردرین، تاده گاته چياو كیوه كانی قهنده هار، كرمان، فارس، كوستان و چياكان، به كوردستانی عیراق - هوه - ئاترو پاتان: (ئازربایجان) و كیوه كانی روم ده رزی، تاده گاته، مه غریب، یه ك تایفه و یه كزمانن، له جیگه سه خت و چیا و چره كاندا، له نه ته وهی ده سه ده سهی كوردی یەزدان پەرست و عهلی یوللاهی و كوردی سوننی مه زههب لهو دهشت و شیوو دول و كیف و چیا و چراندها، وارگه یان ههیه و ده ژين و نيشته جین، فه ره نگیان بهو هه مووه، ئاگاداری یه وه، له ژماری كوردان، بی خه بهرن... په ره ی ۶۲ ئەلف.

له پاشان ناوی هه ژده (۱۸) تایفه لهو كوردانه، ناوده با، دونبولى، مه حمودی، نوکی، شیخ نرین، سوئی، ماسك، ره شكی، ده ستی، مرسی، ئە نونش، مخ، میهرانی، په یكانی، سنوری، شیرویان، دیوران، ئەردمانی، ئەنهاوه ر، كه هه مویان خوینان، به بهر مه کیان، نیسبهت ده ده ن و ده لئین: ئیمه له ره گه زی کیانیانین و یەزدان په ستین، په ره ی ۲۸۹ ئەلف. نه قل له تاریخی دونبولیه كان كه له ۸۳۰ په ره ی ئەو ده سنو سه دایه و ره شید، شه هه مردان

نوسیه یه تی. له كانالگ له کتیبخانه ی (کاما) هیندوستاندا هه یه و عه بباس محمه مد
 ته لپسیخانی له ۱۲ جومادی ته وه لی ۱۲۸۶ مانگی نوسخه ی له بهر نوسیه ته وه، به لام
 نوسه ره که ی فه قیر بن حوسین عه لی دونبولى به، که له ۱۲۷۳ مانگی نوسیه یه تی و
 ته و او ی کردوه (ریتومای کتیب بهرگی ۱۵ په ره ی ۱۹۳ و ۱۹۶. ناوه روکی کتیبی
 تاریخی دونبویه کان، فه قیر بن حوسین عه لی دونبولى، له باره ی نیشه جیبانی قه لاکانی
 دونبولى، ره و شه ن، دژ هوخت (HOKHT) و تاریخی ته و کورد. ه - گه و رانه یه، له زه مانى
 جیا جیا له ئیران، عیراق، سوریه و له ئاسیای گچکه دا، کاروباری گه و ره و گرینگیان به
 ده س بو وه هه و ره کو حاکمان و پاشایان و مه زنه کانی (ئه خشیدی) که ۱۲۷۳ ی سال
 بهر له مرو، له ئیران، تورکیه، به سره، حیجاز و سوریه فر به کارزانی و ناوداری
 حوکومه تیان کردوه و به ره گه ز هه ره له م کوردانه بون و ئه م کوردانه ش له وانن. له
 هه و الده ری ره سمی ده وه ته تی تورکیه دا، هاتو وه، که سه ر چاوه ی ئاوی ده جله، له وه
 کیوانه وه، هه لده قولی که کوردانی یه زدان په رست له و ی ده ژین و بهرگ و جلکی
 قه دیمی وه ک باوبا پیرانیان له بهر دایه وه به داب و ده ستوری، ته وان ره فتار ده کهن، یه زدان
 په رستان، له سه ر تاسه ری، ته و کیفانه ی که له کیشمیر، ته بهت، به ده خشان که تاجین
 راکشاوه و هه روا له نیوکیوه کانی بهر په رستان، تورکیه و میسر، بلاون و به (کافر کورد)
 ناودارن. یه زدان په رستان تائیسنا له خیللی ترو ناکورد، ژن و ژن خوازی یان، نه کردوه،
 نوسه ر کتیبه که ی خو ی به (مانوک جی هاریا) پیشکه ش کردوه و پرو ته ژى یه له مه به ستی
 فره گرینگ وله بابته کوردانه وه و له باره ی دژو که لاتی دونبول ده نوسی که قه لای
 دونبول له کیقه کانی دیار به کر و مو سل ساز دراون، کوردی ته و ناوانه، پیوه ندیان به
 کوردانی یه زدان په رسته وه، هه یه، چه کیم فیرده وسی که قسه ی له په رینه وه ی فره یدون
 له چه می ته و هند رود، کردوه، که هه مان شه تی به غایه، فره یدون له کیقه کانی قه لای
 دونبولیان و له نیو تایفه ی کوردانی یه زدان په رست، سه ری هه لداوه و چوته خاکی باییل،

تاریخی ئەو چیاو کیوانه، به بیان نا کرێ، چ له بابته سهختی و چر و چیری و چ له بابته کهش و ههواى خوش و دلگير و دلگوشا. کیوی یهزدان پهستان... که کیوی سهنجرانه و تاشام را کشاوه و ده گاته ده ریای شام، هه مو نیشه جیانی ئەو ناوانه کوردانی یهزدان پهستن و هیچ پیوهندی یه کیان به یهزیدی کوری مه عاویه وه نیه و ئیزه دی مه زه بن، قه لای دونبۆل له بنیات دانراوه کانی که یکا و سی یهزدان، په رسته و کورده کان له و چیاو شوینانه، ده ژین و لباسی که و نارایان هه یه و به قانونی قه دیم ره فتار ده که ن. یه که م سه رچاوه ی ئاوی ده جله له کیوی نیو ئەو تایفه هه لده قولی. هه ندی له و کوردانه، قه لآ و دژه کانیا ن ئەونه سه خته، ئیتاعه تی که سیان، نه کردوه و له سه ردینی فه ره یدون - ی قه دیم ماون که دینی یهزدان په راستی یه. له هه ندی شوین، که به ولاتی تره وه لکاون؛ بونه ته عه لی یوللا هی که هیچ ته فاوه تیکی له گه ل دینی ئیزه دیدا نیه. بروانه لا په ره ی... په ره ی ۲۲ ئەلف - گرینگی وارگه و نشینگه ی کورد، له مه دایه، که له هیندوستان له ده ریای مو حیته وه به سه ر شه تی به عاوه، که شتی و گه می، به که ناری دژو قه لای دونبۆلیدا، دی و ده رو، له ولاتی روسه وه له ریگای ده ریای مو حیت، خه زه ره وه، به سه ر چه می ئاراز (ئه ره س) دا، به که ناری قه لای ره وشه ن داگه می دی و ده روا، ئەم دو چه مه گه وره ی (ئارازو کر) له کیوی یهزدان په رستان، هه لده قولی و له مولکی ئه رمه ن - ه وه، ده روا و له ده شتی موغان، تیکه ل یه کتر ده بن، له لای ئەو کیوه وه، بولای باکور، ده چن و ۲ چۆمی ئاوی فره و گه وره، له و کیوه وه، سه رچاوه ده گرن، یه کیان شه تی ده جله یه و ئەوی تریان، فوراته (فره هات) بولای باشور، ده روا و له نیو کیقه کانه وه، بولای دیار به کر، ده روا و له ده شتی عیراق، بابل، تیکلاو به یه کتر ده بن، قه لای رو شن له خاکی ئه رمه ن، دایه، په ره ی ۴۰ ئەلف.

نه ته وه ی کورد، له کیقی سنجار sanjar - ه وه، بیگره تا ده گاته چیاکانی شام، که له ولاتی ده رزی دایه، تا ده گاته مه غریب له لای روژ هه لآته وه یه. دونبۆلیان و کوردان له

دوندى چياكان دژوقه لای سخت و پته ويان هه يه، تا ده گاته لوزستان، فارس، کرمان، کچ، مه کران، کوردکافر - هیندوستان، تاده گاته، کافر، ره شپوسان - ی تبت و تا چياکاني چين، ئەو کوردانه، نيشته جین و وارگه يان هه يه.

جلک و لیباسه کانیاں گوشاده و سهروپیچ و ده سمالیاں به، به ده سه ره و کلاو، به سه ره وه يه و به قانونی قه ديم عه مه ل ده که ن. له گه ل دین بیگانه، تیکلاو، نابن و یه زدان په رستن. له روژانی جه ژندا، ئەو جلکه گوشاده، له بهر منا لانیان، ده که ن. هه ره ک لیباسی کوردی و لیباسی ئیمامه فه ره يدون، دین، وه ک، پشتوین به ره سمی کوردان یا هه ره ک ئالای کاویان ده یهین و چوار چه قویش، که سه ره کانیاں پیکه وه، ده به ستن و به وینه ی موده وه، نیشانی ده ده ن، هه رواکه شتی و سیدره - یش، له نیویاندايه، په ره ی ۴۲ ب.

هه روا له کتیه دا فره له بابته ئه میرانی کورد، که له خزمهت سه فه ویانی کوردا بون، قسه ی کردوه، که له لای سه فه ویان ریژ داربون و له سه فی قولیخانی کورد، قسه ی کردوه و به لگه یشی هیناوه ته وه، په ره ی ۲۳۴ ئەلف.

بو وینه به ده ستوری شاعه بیاسی دوه می سه فه وی حاجی به گک دونبولى بیگلهر به گک، به سپایی له کوردان و مهردانی له کارزان و غازیان، ده چن تا قه نده هار، بگه ریئنه وه سه رمولکی خویمان و سه فی قولیخانی دونبولى سپه سالاری ئیران و بیگلهر به گی ئازربایجان و شهروانانی کوردی ئەویش له گه لیان به ره، قه نده هار، ده روون و ده نگ و هه راو نه عره ته ی سپای شهروانانی ئەو کوردنه، ده گه نه، بستم، به لام دوژمن تاسپا ده گاتی، په يتا په يتا هیرشیاں بردوته سه ر، زولفه قارخان بیگلهر به گی قه نده هار و ئەویش شیرانه و میرانه خوئی راگر تو وه، تا حاجی به گک (به گک: گه وره، خوا، مه زن که له روژگاری ساسانیان دا بوته به غ. به گک و به گک کوردیه هه وه کو چه له بی واژه یه کی کوردی به و به واتای خوا، مه زن و گه وره به. (بروانه نیکتین کورد و کوردستان، ته رجه مه ی محمه ده

نوسراوه: که کورد، باوه کو، تهغیری مهزهه بی داوه، هیمن فره له بن شویندانی ئاینی یهزدان په رستی دان و سه بارهت به حاکمانی خویان که له زاروکی بهر مه کن و بهر مه کیش له زاروکی ساسانیانه، فره وه فادارن. نوکته لیره داجوان دهر ده که وی که میژوزانی ناودار کورد: کوری خه لکان که خووی له بهر هی بهر مه کیان زانیوه، راسته. چون بهر مه کیان له بهر هی ساسانیانی کوردن.

نوسه ری که شاف له سه ره تاوه، چه ندین جه دوه لی له زنجیره ی جیا جیا، به یان کرده: وه ک: بهنی ئیسرا ئیل، عه جه م، تورک، که لدانیان، چین، ماد، هیند، میسر، یه مهن، روم، کارتاژ، فه رانسه، ئینگلیستان، حیره، ماچین و سی (۳) زنجیره یشی له نه ته وه ی کورد، باس کرده. له سه ره تاوه باسی پاشایانی زاروکی ئه رده وان، پاشا کانی مه غریب، میسر، یه مهن، کوردستان، ئازربایجان، ئه ر مهن، شیروان و مازنده ران، خو راسان، هیرات و هیندوستان، له به شی دوه مدا له زاروکی سولتان شه مسو مولک جه عفه ر له ولاتی ئه رزو کوردستان و ئازربایجان تاجیاو کیوی دهرزی. له به شی ۳ دا له پاشا کانی شیروان، که له سه ر ولاتی داغستان و گورجستان بون و له ره گه زی ئه رده وان شاو سه ره نجام بوونه ته، زنجیره یی جیا. ئه رده دان شا کوری هورموز کوری ئه نه و شیروان، له سه ره تای په ره سه ندنی ئیسلام. پاشان بووه ته سه ره پهرستی به لخ و مه عبه دی ناوداری نوبه هار، بووه. کورزی ئه رده وان شابه ناوی خو ران له مه دینه چاوی به ئیمام عه لی که و تووه و موسولمان بووه، قوباد و بهر مه ک کورانی خو ران بون و چونه ته وه، سه ر ئه نه شیروان. سی (۳) زنجیره پاشایی له ناوچه ی ئاسیای غه ربی سه ریان هه لداوه، له نیویه کی له و خانه دانه، زاتی وه ک: سه لاهه دین ئه ییوبی زه رزاری هه لکه و تووه. یاغه یا سه دین غوری له ئاسیای ناوه ندی. هیرو قودره تی کورد. ئه و نه فره بووه، که خه لیفه موسور عه بیاسی، خالیدی بهر مه کی له کارلادا به لام کورده کان به زور، مه نسوریان وادار کرد، تا به ناچاری خالیدی بهر مه کی بگیریته وه سه ره پله ی وه زارهت و وه زیری. کوردنامه، نوسراوی ربیع-ی شاعیر فوشنجی، فره، به شاخ و بالی عیسا کوری یه حیا ئه ییوبی زه رزاری دا، هه لده لی و هه روا له شه مسه دین محمه دی جه عفه ر ئه ییوبی ناوی برده

که له زهمانی جهنگیزی مهغولدا، فره پرقودرهت بووه و له کاتی خویدا کوومه گی به سولتان روکنه دین غوری کردوه، که تاقه منالیککی کچی بووه و له شه مسه دین محهد جه عفه ر ئه ییوی ماره کردوه و سه ره نجام بوته میراتگری غوری یان، سولتان غه یاسه دین-ی ناودار و فاتیحی هیندوستان، نهوهی ئه وه و خافزی شیرازی بو هیندوستان بانگ کردوه و خافزیش له باتی چوون بو هیندوستان غه زه لی ناودار-ی (: ساقی حه دیسی سه رو و گول و لاله میره وه د)ی داناوه و بو سولتانی ناردوه.

نوسه ری کتیبی میژو به ناوی که شاف له باره ی وسعت و پان و بهرینایی کوردستان و پرش و بلاوی کوردان، ده نوی: کورد له هه مو تافیه ی خه لکی دنیا زورتر و فره تره و له شامه وه تا هه مه دان، یه ک گو شه ی کوردستانه، له و ناوه داچیها کیوه هه ن و له نیو ئه و کیوانه داچیها کورد، هه ن - ئاسه واری ناوی کوردان، یارو له کانی حوکمرانی کورد، له ولاتی مه غریب، عه ره بستان، یه مه ن، میسر، شام، دیار به کر، ئازربایجان، شیروان، گورجستان، هیرات، سیند، سیستان و بنگاله، هه یه و هیمان له بهر چاوه. کوردانی نیشته جیی کیوی سه نه جهران، ئاداب و روسومی پاشاکانی قه دیمیان هه یه، تائیسنا هیچ یه کی له پاشای عه ره ب و تورک، نه ی و پراوه، ده سیان بو بیا (په ره ی ۱-۳۰)

موغان له قه دیمدا مه وته نی کوردانی یه زدان په رست بووه و ۱۲ شار له که ناری چومی ئاراز تا ده گاته موغان، ئاوه دان بون و ئیستا که لاواکانی به ویرانه، دیارن و شوینه واری ئه و ۱۲ شاره، هیمان هه رماوه و نه فه و تاون (په ره ی ۲۸۵ هه ره ئه وی و په ره ی ۱۸۴ ریتومی کتیب بهرگی ۱۵).

له کات و ساتی هیرشی تهیموره شه له، بل بشیوی، فره روی داو رو له کانی مو عیزه دین، که له ئه فغانستان و هیندوستان بون، به مال و گه نه جینه ی خو یانه وه گه رانه وه کوردستان.

ئه وه ی له م کتیبه دا فره دو پاته ی له سه ر کراوه ته وه، ئه وه یه دین و ئاینی کوردان، یه زدان په رستی یه و هه روا نوسه ر له په ره ی ۲۳۳ دانوسیویه تی جیاوازی ریبازو ته ریه قه ت له نیو ته ریه قه تی نعمه توللاهی و یه زدانیدا، ته نیا له وه دایه، یه زدان په رستانی

كورد، دەلین: (بێجگە لە یەزدان ئێزدی ترنیه) و نیعمەتوللاهی یەکان بە عەرەبی دەلین: لااله الاالله.

كوردان بە تایبەت سهران و ئەمیرانی دونبولى كە لە زارۆكى بەرمەكى ساسانیان لە رۆژگاری صفه‌ویانی كوردا، یارمەتی ئەوای، داوه، نوسەری كەشاف، لای وایه، ئاق قویونلوە كانی ئازربایجان كوردبون و لەسە كەمەن ئاواى لای خوێشتە جیبون. هرواله بارەى ئەمیر بیهروز-ى میری كوردستان، لە دەورانى شائیسماعیل، دەنوسى: ئەمیر بیهروز كورپور و میریدی صوفى، گەورە، بووه و لەقەبى سەلمانی پێداوه، یانی سەلمانی كورد، چ خزمەتێكى بە پیغەمبەرى ئیسلام كردوه، ئەمیش ئاوا بەدل خزمەتى صوفى گەورەى كردوه و باوكى لەرى باوكیدا و باپیرى لەرى باپیری شائیسماعیلى صفه‌وى داشەهید كراوه. لە زەمانى شاصه‌فیدا كوردان، وەك دیواری پۆلا، وابون، لە راست هیرشى عوسمانیدا، عەلى قولیخان موله‌قەب بە صفى قولیخان ئەمارەت و حوكومەتى بە دەس بو و لە راست دوژمناندا هەروەك روستەمى باپیری بو، نوسەر لە قەولى تاریخی سیاقه‌وه، دەنوسى: حوسره و یاشا و حافز پاشا بە ۱۷۰ هەزار، شەرپوانه‌وه، هیرشیان هیناو ناکام مان. بۆسالى دواى سولتانی عوسمانى بە خوێ و ۷۰۰/۰۰۰ شەرپوانى سوار و پیاده هیرشى هیناو تەوریزی داگیر كرد، بەلام چون ئازوخەى نەبو، ناچار، گەرا دواوه و ئەیبوبخانى كورد، لە لایەن ئەمیر عەلى-یەوه، لە دواوه هیرشى بو بردن و تارومارى كردن و قەلاى ئێرەوان و چەن قەلاى دیکەیشى لە بن دەس، دەرھینان و دایه، دەس صفه‌ویان. بۆسالى دواى ئەحمەد پاشا بە چوار سەد هەزار شە زوان لە لای بەغاوه و فەرھاد پاشا بە سەد هەزار شەرپوان لە رەخى ئازربایجانەوه، هیرشیان هیناو، قەلاى گەورەى كوردستانیان كە بە دەس صفى قولیخان بو، دەورە دراو و قاویان داخست كە ئەحمەد پاشا (صفى) تیشكاندوه و بە ئەمیر عەلیخانیان راگەیان، عوسمانى جازرە تو هەروا خاوەن جوقة و سكه لەسەر حوكم بمیئەوه و فەرھاد پاشا خوشكى خوێ بدا بە تو و تۆیش خوشكى خوت بەدە بە فەرھاد پاشا، بەلام صفى قولیخان، سیاسە تىكى ژیرانەى ئەنجام دا بەم جورە: مەردانى دونبولى جلکی ژنان و لە ژیریشەوه زرى لەبەر كەن و

خنجیر له بهر پشتوین، که ژاوهی بوک سازدهن و سندوقان ناماده بکن و هر سندوقه ی ۲ شهروانی لی دابنن ویه کسه د غولام هاوری کیژی عه لیخان بی که به بوکی بو فهاد پاشای ده نیرن و به هه زار شهروانیشی کوتبو: له کیو گوینی و گژوگیا خربکه نه وه جاهه ر کاتی ناگر له قه لآ، هه لکرا، نه وانیش له کیو ناگر له و گوینی و گژوگیا نانه به ردهن و بیکه نه ههرا، پاشا هات فهاد پاشایش دوا ی نویری شیوان، چووه دیداری بوک، کچی عه لیخان، جاله و دهمه ی ویستی تارا له سهر روی بوک لادا شیره پیوانی دونبولی شیریان، دهر هیئاو فهاد پاشایان لهت و پت کردوشیر به ده سان له صندوق هاتنه دهری و کوچک هیان له سهر فریداو هه موخه لکی نیو قه لآی نه وه ل که فهاد پاشای تی خرابو، کوشتیان، چون هی خوین بو، ده یان زانی چبکن و له دوا ی قه لآی نه وه ل، بو قه لآی دوهم هیرشیان بردوو، ده روزه کانیان کرده وه وه و ناگریان هه لکردو چوار هه زار که س که له بسقوربون، رژانه نیو قه لآ و له ولا شه وه له کیوه که، گوینی و گژوگیا کانیان ناگردا و له ۲ لاه هه رایان ده کردو گشت ئوردوی دوژمنیان له ناو بردو مژده ی سهر که وتیان بو شا ناردو شایش خه لات و به راتی بو صه فی قولیخان ناردو له قه بی سپاداری پیدا و نه و فهرمانه هیمان له نیو زاروگانی نه و ا هه رماوه. نه میر نه حمده خانی دونبولی که حاکمی کوردستان بو، کوران و براکانی شه هبازخان له شیراز له خزمهت که ریمخانی زهند، دابون (په ره ی ۳۵۰ و ۳۵۱ و ۳۸۳ هه ر نه وی) سهر چاوه کتیبی: تاریخی جیهان ئارای قازی نه حمده غه فاری، عه له مارای ئیسکه نده ریه (ئیسکه نده ری)، تاریخی نه و اب مه حمودخان، تاریخی سیاق، تاریخی عه بدو ره زاق به گ دونبولی، جیهان نومای تورکی، تاریخی ههشت به ههشت، تاریخی عه رزی له شکر، روزه تو صه فا، تاریخی ریاز جه نه، حهوت ئیقلم، شه ره فنامه، میژوی شیروانشاهان، تاریخی نه لغه ی، کوردنامه ی ره بیعی شاعیر فوشنجی، تاریخی هیرات شیخ عه بدوللا، جه و امیعی ته واریخ ی نه بو سه عیدی به یزای و قسه سهر زاره کانی قوتبولته قتاب حاجی مه لاره زا - ره شید شه همهردان له کتیبی خویدا به ناوی په رستگه ی زه رده شتیان، په ره ی ۲۰۳ دا ناوی دانه ری کتیبی تاریخی که شاف ی به حاجی ته ی مور پاشا بن حوسین خان دونبولی،

ناوبردوہ، سال روژی بارام مانگی گولانی ۱۲۲۱ یہ زدی گوردی بووہ.

نوسہری کتیبی دونبولیہ کان کہ خوئی عارفی خواناس بووہ، لہ پہرہی ۳۸۳ ب دا، دہلی: منی خاکپای زنجیرہی عہلہ ویہی حوسینہی نوریہی رہزہ ویہی نیعمہ توللاہیم «پہرہی ۳۸۵ ٹہلف» باوکم لہ زنجیرہی تابدیان - و لہ (تابدان) داتامردن حوکومہ تی بہ دہس بووہ و دایکیشم لہ بنہ مالہی خہواتین - ی تورکستانہ و من یہ کسالانہ بوم باوکم مردوہ و دایکم شوی کردوتہ و ٹہ و بنہ مالہ حاکمہ گہورہ، تیگ چووہ و ہہریہ کہ مان روی لہ دیاری کردوہ (پہرہی ۳۸۵ ٹہلف) و لہ پہرہی ۳۸۵ دا دہنوسی لہ ۵ سالیدا قورٹانم خویندو دلم دا بہ دین لہ روز بہی دینہ کانی دنیام کولہوہ و ۴۰۰ شارگہرام ٹیران، روم، روس، ہیند، تورک، رہنگ، حہبش، عہرب، مہغریب، میسر، یہمہن و جہزایریم دی (پہرہی ۳۸۷ ٹہلف). لہ بہندہری بنارہس چہن روژی لہ بت خانہ، مہنزلم گرت کچانی جوانچاک بہ ہہلپہرکی و دہنگ و ٹاواز لہ گہل میرموغ (: موغان) رایان دہوارد، لہ گہل براہامی مہزن لہ و بابہ تہوہ قسم لہ گہل کردو ٹہ و کارانہم بہروی داداوہ.

ہہروا لہم کتیبی دونبولیہ کاندانوسراوہ، تازہمانی سولتان حوسین کہ کوردان پشتیوانی صفہویان بون، رومیان، نہیان دہتوانی، پابنیتہ سہرخاکی ٹیران، بہلام لہوسہر دہمہی کہ شہبازخان حاکمی کوردستان بوو، شای صفہوی لہ قودرہ تی ٹہو، دہترسا و دہیویست لہ سہر حوکم لای بدا، لہوہ، بہدوا، کوردان لہ دہزگای سولتانی صفہوی، خویمان دورہ پریژگرت، لہم کتیبی دونبولیان ٹہم سہرچاوانہ ناوبراون: تاریخی کازم بہگ، خولدی بہرین، کوردنامہ، عالہمارا، زہفہرنامہ، شہرہفنامہ، نیگارستان، تاریخی ٹہلغہی تورکی، جیہان نوما، تاریخی عہدولہ تیف، فتوحاتی مہککی، مہفاتیح - ی مہلا حوسین، مہیبودی، شاہہنشا نامہی صفہبا، تاریخی خولہ فای ٹالی عہبباس، تاریخی ٹالی ٹہیوب، تاریخی ٹہخشیدہ، کتیبی مہولاناصہدرشہدیعہ، ریازجہننہ، رہوزہ تو صفہفا و ...

پہرہی ۱۴۲ ٹہلف و ریٹومای کتیب پہرہی ۱۹۹ ہہرٹہوی). دایرہ تولمہ عاریفی ٹیسلامی و تاروی دورودریژی لہ بارہی نہ تہوہی کورد، تیدایہ (۱۱۵۴-۱۱۳۲) و دہلی کاری ٹہ و تولہ بارہی میڑوی نہ تہوہی کورد، نہ کراوہ، ٹہوہی کراوہ سہبارہت بہزمان

عه بدوره زاق دونبولى: مهفتون ۱۱۷۶-۱۲۴۳

ئهم گهوره پياوه دواى تيا چوني محهمه د حهسن خان قاجار و سه ركه وتنى (كهريم خانى زهند) له نازر بايجاندا له بهر ته وهى (كهريم خانى زهند) نه جه فقوليخانى باوكى (مهفتون) ي له فه تحه ليخانى ئه رشلوى هه وشارى ورمىي و له شاباز خانى دونبولى كورى مورتهزا خانى (ئاموزاى مهفتون) به جيا ئه زانى، دهسى بوته جه فقوليخانى باوكى (مهفتون) نه بر دو كردييه وه، بيگلر به گى ته وريژ، به لام فهزل عهلى به گى كورى، له گه ل كوراني سه رو كه كانى، مه لبه ندى نازر بايجانى له بارمته دا له گه ل خويدا بردنيه شيراز. كهريم خانى زهندي كورد له و سه فه رده دا: (سالى ۱۱۷۵ ي مانگى) فه تحه ليخانى ئه رشلوى ورمىي له ماله «قه منته» كوشتوه.

نوكته: له م بابه ته وه له ميژودا نوسراوه (گورگه كانى هه وشار، له تهخت، داكه وتنى وزهند به هات هات) به لام شاباز خانى دونبولى كورى مورتهزا قولبخانى: (ئاموزاى مهفتون) ي له گه ل خويدا برده شيرازو له ۱۱۸۷ ي مانگيدا له شيراز مردوه وه له شه كه يان بر دوته نه جه ف و ناشتويانه، ئه مير مه حمود خان خاوه ر، كه له كه له پياوانى ناودارى زوژگارى شافتحه لى قاجار بوه، نه وه ي شاباز خانى دونبولى به.

عه بدوره زاق به گ: (مهفتون) نوسه رى كتيبى: (تجربة الاحرار و تسلية الابرار) يه كييك له نوسه رانى ناودارى زوژگارى شافه تحه لى قاجار و له كه له پياوانى ناودارى ئه و سه رده مه بوه. مهفتون مروفيكى زانا، خواناس، ميژوزان، موفه سير و شاعير و ويژاوه ر بووه، نوسه ريكي شاره زا و ئاگرين و نوسينگ زيرين، له زوانى عه ره بى و پارسى و كوردى دا بووه، نازناوى شيعرى: (مهفتون) بوه، ئه شعاريكى زور به تايبه ت به عه ره بى و پارسى هه يه.

مهفتون له سالى ۱۱۷۶ ي مانگى له شارى (خو) له دايك بوه و باوكى ئه وى له (خو) وه، له گه ل خويدا بر دوته شارى ته وريژ وه ده سالىدا ئه وى له جياتى فهزل عهلى به گى كورى گه وره ي خو ي به بارمته نادوته شيراز، لاي (كهريم خانى زهند) و فهزل عهلى

به گك كه به كارو كردوه و خو، خوشه ویستی لای نوسه رانی ئه و رۆژگار ه بوه و شاگرد:
«وه رۆژگار» ی ره شید دهرویش عه بدول مه جید تاله قانی و یه کینک له ماموستایانی
ناوداری خه تی شکسته بوه، هیناویه ته وه، بوته به ریز لای خوئی و (مه فتون) ی له باتیان
داوه به که ریم خانی زه ند

مه فتون له وماوه ی که له شیراز دابوه، خه ریکی فیرونی عیلم وزانست بوه و دوای
گه رانه وه، له ته وریژ به قسه ی ته زکه ره ی دلگوشا: (بو هه میشه ده سی له کاروباری
جیهان داری به ردا بوو خه ریکی فیرونی زانست و هونه ر بوه، و له گه ل زانایاندا هه لساوه و
دانیشتوه، تاله زانست و فه ره ننگ و هونه ر دا، گه یشتوته پله یه کی به رز و ته رز و بوته
جینگای هات و چوئی زانایانی ئه و سه رده مه.

محهمه د عه لی ته ربیه ت له زایانانی ئازربایجاندا له بابته (مه فتون) ه وه، نوسیوه یه تی:
(عه بدوره زاق به گك چارده سال که له شیرازدا ده س به سه ر بوه، کاتی: (عه لی مه ردان
خانی زه ند) داویه به سه ر (صادق خانی زه ند)، ئه و شیرازی له بن ده سی ده رهیناوه، ئه وانه ی
وا به بارمه له شیراز بون ناردنیه ئیسفه هان.

له چارده ی (ره بیع الاولی) سالی (۱۱۹۹ ی مانگی) دا که عه لی مه ردان خانی زه ند
داویه به سه ر صادق خانی زه ند داو مردوه و ئاغامحه مه د خانی قاجار چو ته ئیسفه هان، ئه و
ئازربایجانانه ی وا بارمه بون له وی و (مه فتون) یش یه کینک له وانه بوه، ئه وانه ی
ناردو ته وه، بو ئازربایجان.

مه فتون له سالی ۱۲۴۱ ی مانگیدا چو ته حج وله سالی ۱۲۴۳ ی مانگیدا له شاری
ته وریژ بارگه ی به ره ولای خوا تیکناوه و نیژراوه.

مه فتون زوری کتیب داناوه، ته ربیه ت ناوی ۱۶ په راوه ی مه فتونی برده وه. که
هیندیکی به چاوی خوئی دیوه، و هیندیکیشی له م وله وگیراوه ته وه. بو وینه:

۱ - مه ئاسیری سولتانی یه، که له سالی ۱۲۴۱ ی مانگیدا له مانگی ره جه بدا به پیتی،
سوربی له ته وریژ چاپ کراوه.

۲ - نیگارستانی دارا.

۳ - حہ دائیق.

۴ - تہ جربة الاحرار و تسلية الابرار - ئەم کتیبہ لہ لایەن بەرینز حەسەن قازی تەباتەبایی یەوہ، خوش کراوہ و لہ ۱۳۴۹/۴/۳۰ ی ہە تاویدا، لہ تەوورینز لہ لایەن موئەسەسە ی میژو و فەرہنگی ئیران زانکووی تەوورینز لہ چاپ دراوہ.

مەفتون مروفیککی زانواپایە بەرزو ناودار بوہو لہ زانستە کانی جیا جیای فەرہنگ و زانستی ئیسلامی دا، شارەزا و دەسی بالای ہەبوہ.

میرزا ئەبول قاسم قائیم مەقام وەزیری ناودار کە لہ ویژا وریدا ناودارہ، لہ زوانی عەباس میرزا نائیب سەلتەنەوہ، نوسیوہ یەتی: (ئە گەر هاو دەمی خودان، کە مالت ئەوی لہ تەوورینز: عەبدورەزاق بە گک (مەفتون) ہ.

لہ و کاتەدا مە گەر ئیمام عەبدول مەلیک سەعالیبی نەیشابوری هاوتای بویت.

مەفتون لہ راست نوسین و راست دەرخستن و دەس تی وەر نەدان، دا لہ وانە ی وا بەچاوی خووی دیونی ئەبی بەھاو تایی (بەیہقی ئەبول فەزل) ی میژو نوسی دابنیتن وی ہنیتن ژمار.

مەفتون لہ پەراوہی تەجربە الاحرار و تسلية الابرار دا کە لہ شیعری شاعیران کوئیوہ تەوہ، جار حارہ، رەخنە ی لی گرتون دیارہ، ئەم وردە کار یا نە لہ زوانگای ہەلا ویژری و بژارہ کردن و نەقدی ئەدەبی دا کاریکی گرینگە.

بووینە رەخنە ی لہ شیعری (موشناق) گرتووہ و نوسیوہ ی تی: (انصاف آنست کە اگر ظهور جناب میرقرب بزمان شعرای بارد الکلام نمیبود اگرچہ کلام وی ناسخ آیات آن فصحا بوہ راضی بہ بستن لفظ (قافا) نمیشدہ کە برود خامی این کلمہ بر پختہ سخنان عصر مخفی نیست، باری لفظ قہقہ خوشتر از (قافا) است و شاعر ظہیر باین معنی گواہ: شاعر کبک دری کە قہقہ شوق میزند آسب قہر پنجه شہینش از قفاست پەرہ ی ۲۱۵ ی تەجربە الاحرار و تسلية الابرار.

مەفتون لہ کاتی ژیناوەری نوسینی: (صباحی بیدگولی دا، بەراوردیک لہ نیوان شاعیرانی عەرەب و کوردو پارسدا ئەنجام داوہ، کە تاویستا وینە ی نەبیراوە یا زور

كەمە و يئەنى، تائىستا كەس وە كو "مەفتون" ئاوا بىر و باو ەرى خوئى لە بابەت، كە لە شاعىرانى ەرەب و پارس و كورد دا، ئاوا زاست و دروست و بەدل نىايە وە دەرنە بزو ە. پەرى ۳۸۴ى تەجربە الاحرار و تسلىة الابرار چاپى ۰/۳/۴ ۱۳۴۹ى ە تاوى.

بە ھائە دىن محەمەد كوزى: (مەفتون) كە بە (ەلى) كوزى محەمەد كورى عبدالرزاق: (غەرىب) ناودارە كە لە شارگردانى: (دارالفنون) ە - دواى لا بردنى مىرزا ئاغاخانى نورى لە صەدارەت لە لا يەن ەلىقولى مىرزا قاجار، كە زانا بو ە، كاورانىكى ۴۲ كەسى لە خویندە وارە كانى: (دارالفنون) ى تاران، بە سەر پەرسى ەبەدو رەسول ئىسفەھانى و لە ژىر چاوە دىرى مىرزا حەسنەلىخانى ئەمىر نىزامى گەروسى كە بالوئىزى تايبە تى ئىران لە دەربارى ئىنگلىس و فەرانسە بو ە، ناردو ە تە پارس. (غەرىب) ەلى كوزى محەمەد كوزى عبدالرزاق (مەفتون) ىش يە كىك لە و ۴۲ كەسە بو ە بو خوئىندن چو ە ئەوى. ئەم غەرىبە تەفسىرىكى لە ئەو ەلى سورەى يونسەو ە تا ئاخىرى سورەى فاطر نوسىو ە كە لە سالى ۱۲۵۹ى مانگىدا ئەم جزمەى تەواو كرده و لە سەرەتاو ە نوسىو ە تى:

(باوكم: عبدالرزاق بەگ (دونبولى - مەفتون) تەفسىرىكى لە فاتىحاو ە، تا ئاخىرى سورەى بەقەرە نوسىو ە ئەگەر مردن بەئىلى، بوئى تەواو ئە كەم و گويا تەواوى كرده و، ئەم نوسخە ئىستالە پەرلانى (ثقة الاسلام) لە تەورىزدا ە يە.

غەرىب راو ە تىكىشى لە سەر دىوانى ئەنورەى ە يە و ئەشعار و پەراو ەشى ە يە.

مىرزا ئىبراھىم دونبەلى ۱۲۴۰-۱۳۲۵

مىرزا ئىبراھىم كوزى حسين غەفار لە ھوزى دونبە لى كورده، كە گەورە كانىان لە سەرەتاي رنجىرەى صەفەوى يەو ە لە (شارى خو) و گوندى كانى دەورو بەرى (خو) ھىزو قەو ە تيان پەيا كرده و حوكومەت و مىرمانى (خو) بە دەس بند مالەى ئەم ھوزە كورده مسولمانە مەزنەو ە بو ە.

مىرزا ئىبراھىم دونبەلى لە سالى ۱۲۴۰ مانگىدا لە شارى (خو) لە داىك بو ە و سە رەتاي زانست و فەرھەنگى لەم شارەدا خوئىندو ە لە سالى ۱۲۶۲ى مانگى بو ە تەواو كردنى زانست زوى كردو ە نەجەفى ئىراق و لە كوزى دەرسى زانايانى ئەوى خوئىندو ە تى و دواى تەواو كردنى زانستى سەر دەمى باوى خوئى ئەچىتە حەج و زيارە تى

مالہ خودا و له دواییدا، ده گهریته وه بو (شاری خو) و خه ریکی فیبر کردن و بارهیتانی خه لک ته بی، له باری فهره ننگ و زانست و خو و ئاکار و ئه خلاقه وه. - برؤانه میژوی (خوئی) نوسراوی مههدی ئاغاسی چاپی میهری سالی ۱۳۵۰ ی هه تاوی چاپی میهری ته وریره پهری ۴۶۴ و ۴۶۵ و زانایانی آذربایجان پهری ۱۵ و زهریعه جزمی چار پهری ۴۳۳.

حاجی میرزا ئیبراهیم دونبهلی له زانا پایه به رزه کانی خولی خوئی بوه و زور له وا ترس و خوا پرستو زانا بوه، له زانسته کانی فیه، ئوصول، فهرموده ی پیغه مبهری مهزنی ئیسلام، ریجال که لام و حیکمهت و خو و ئاکار و عیرفان: (میسستیک) و زور که س له زانایان له فیبرگی ئه و پیگه یشتون و خویندویانه و زور زانایانیشی له هه له ی زانستی هینا وه ته ده ری و ریئوینی کردون.

حاجی میرزا ئیبراهیم دونبهلی مروفتیکی خوش گفتم و لغت و خو به کم زان وزانا وله سهر حه ق سوربوه و زور ئازا و نه ترس و نه به زیش بوه و له راست حه ق سهری بو هیچکه س دانه نواندوه و قسه ی له هیچکه س نخوار دوته وه و زوریش داراو ساماندار بوه و زور به ی دارایی خوئی به هه ژاران داوه و دوا ی مردنیشی سامانی خوئی وه قف کرد، بو تاله ریگای خیر و خیراتا، به هه ژاران و نه داران بدری و هه ژارانی پی به خبو بکری. به داخه وه ئه م زانا خو و ئاکار، چاکه له (شه عبانی) سالی ۱۳۲۵ ی مانگی که شاری (خو) به دهس کوردانه وه بو، رق له دلان به زه شه کوژی ئه م زانا ئاکار و خو چاکه بیان کوشتم.

حاجی میرزا ئیبراهیم دونبهلی ئه م په راوانه شی نوسیون:

۱ - ۴۰ فهرموده ی پیغه مبهر به شرح و راوه ته وه که له سالی ۱۲۹۹ ی مانگی له

ئیران له چاپ دراوه.

۲ - ته لخیص یا ملخص المقال فی تحقیق احوال الرجال چاپی سهنگی ئیران.

۳ - ریساله به ک له ئوصولدا و چهن پهراوه ی تریش.

ئه حمه دخانی دونبهلی کورزی مورتهزا قولیخانی دونبهلی (خوئی) که به کیک له

میر میرانی ئازاونه بهزی (خو) بوه.

ٹھمیر ٹھصلان خانی دونبہلی کہ ماوہ یہ کی زور میری تھوریر بووہ، خاوه نی پھراوہی
(روضۃ الصفا ج ۱۰ پھرہی ۱۱۹ نوسیویہ تی مھمود خانی دونبہلی (خاوه ر) لہ سالی
۱۲۶۰ ی مانگی لہ شاری ٹیصفہ ہان مردوہ، گھ نجینہی فھرہنگ و زانست.

ٹھمہش چھن ہلہست لہ یہ ک قھصیدہ:

بھار دلگٹا آمد روان و جھان آرا   چو عھد دولت خسرو چو بزم عشرت آرا
صفای او بہ سر آرد هوای با دہ صافی   هوای او بہ دل بخشد صفای ساغر صہا
در آغوش نسیم آسودہ گل بی پردہ درگلشن   ولی در عشق بازی بلبل بی خانمان رسوا

غھریب دونبہلی

عھلی کوزی محمہد عبدالرزاق دونبہلی کہ نازناوی (غھریب) ہ۔ لہ شیعردا، یہ کیکہ
لہ شاعیران وزانایانی، سہ تھی سیانزہی مانگی و دیوانی شیعریشی ہھیہ۔ غھریب لہ
(دارالفنون) ی تاران دھرسی خویندوہ و لہ سالی ۱۲۷۵ ی مانگیدا لہ لایہن حوکومہ تی
ٹیرانہوہ لہ گھل حھسنعلی خانی ٹھمیر نیزامی گھروس ناردراوہ تھ پاریس (فھرانسہ) و
دوای تھواو کردنی خویندن گھراوہ تھوہ بو ٹیران و دھس بہ کار بوہ و کتیبکی لہ بابھت
باری سھرکھوتی ٹھروپاو بھرہ و پیش چونی ٹھوانہ۔ لہ بابھت زانست و پیشکھوتنی
عھسکھری یھوہ، نوسیوہ و کتیبکی لہ فھرانسہوہ کردوٹھ پارس۱۔ گھنجینہی فھرہنگ
و زانست نوسراوی (شھ پوئل)

شیعری غھریب دونبہلی

تھ دم پرتو محشر نرود از یادم	بھ طریقی کہ بکندی تو مرا بنیادم
ای بسا حیف کہ سردادہ و پا آزادم	مرغ دل در هوس دام تو دائم گوید
کاسمان لرزہ کند از اثر فریادم	از غمت نالہی دلسوز چنان مینالم
عاشق خسرو شیرین کہ من آن فرھادم	پیش آہ من غمدیدہ نباید گوید
زانکہ بنیاد زین جملہ رود بر سادم	باد بر زلف تو ای دوست خدایا نرسد
ھمچنان دام گرہ در گروھی افتادم	لذت گردش پرواز دیگر کی یابم
ای غریبا تو بہ من گو کہ چھ سان دامادم.	جغد در طعنہ بلبل بہ چمن میگوید

چهن نوکتهی وردی مروفانی کوردی

سیروان: زنجیره و تاری چهن نوکتهی وردی مروفانی کوردی ماموستا شه پۆل سیدای زانکو و ئه دیبی دانیشتوی تاران، که مه سه له کومه لایه تیه کانی ئیستا ده خاته بهرباس و لیکولینه وه، به هینانه وهی راسته میژویه کان، ده هم و تاری پیشکەش ده کری. پینک گرتن یالیکدانه وه و لیکولینه وهی میژوو، به شیوهی زانیاری روژباوله میژوو، ده مه ویست هندی له رادهی زولم و زورویژی قاجاریان بدویم، تابزانی بوچ شاعیرانی کورد، به تایبته شاعیره نه ته وه خوازه کانمان ئه وه نده یان له دهس زیندان و بی دادی قه جهر نالاندوو و گازنده یان کردوو و نه نانهت چالی چه ناگه ی جوانی دلبره ئازیزه که ی خویان به زیندانی قاجاریان شوبهاندوو که رزگار بونیان له وه به محال زانیوه. پینک گرتن گه لو پینک گرتنی دوو فرههنگی کوردی ئیرانی و ناکوردی: بهراورد کردنی دوو فرههنگ، دوو کرداری فرههنگی، یالیکدانه وه و لیکولینه وهی میژوو.

میژوو ده لی: کاتی نادرشای هه و شار له هۆزی قهراخلو - ی کورد و سپاچه شایره کانی ئه و، هاتنه مه یدان که نه زم و مه کوی سه فه وی یانی، به ره گه ز کورد و به مه ز هه ب سوننی، لیک ترازابوو کاروباریان شیواوولیک ئالوزابوو، لیان قه و میابوو، له شکری روس و تورکی عوسمانی له باکوورو باکوری روژئاوی یه وه هیرشیان هینابوو، سه رخاکی پاکی ئیران و ههروه ک دال بوگوشتاروبو تالان به کوردستاندا وه ربیون، خه لکیان قه لاچوده کردو خویان ده رشتو خویانویان به قوزوی خه لکی لیقه و ماو، ده کردوبه ر دیان به هیلانه ی ژین و ژیانی خه لکی کورده واری دا، ده دا.

که ریمخانی زهند له وهه لو مه ر جه دابو به ده سه وه گرتنی کاوباری ئیران، راپه ربیوو. که ژیانی نادرشا و ده سه لاته که ی، له کلکه ی دوایی دابو، وه له و لاتدا، ده سه لاتی ئه و توله گوز دا، نه مابوو.

که ریمخانی زهند په ره ده ی فرههنگی کورده واری ئیران و ئیرانی بوو، له روانگه ی

کومه لایه تی و فهره نگی یه وه، که ریمخانی زهند مرویه ک بووله چینی مامناوهندی، تایه فهی زهند، به راوه ژوی ئاغامحه ممدخانی قاجار، زورله و جیاو جیاوازی هه بو، خو و ئاکاری که ریم خانی زهند مروقانی و هی ئه و نامروقانی بوو.

ده توانین بلین: که تایه فه و هوژی زهند که له ره گ و ریشه ی کوردان و ئاریایی و ئیرانین و له په ناوپه ناگای خوژسکی چیا به رزوته رزوبلینده کانی زاگروس گه و ره بووه و پیگه یی بووه و داب و ده ستورو فهره ننگ و بایه خه کانی ماله باوانی کوردانی ئیرانی خوئی تاراده یی، به رفره پاراستوه.

میژوده نووسی: دوا ی کاره ساتی کوژرانی نادرشا چوارسه ر کرده ی هوژه واری بوپرکردنه وه ی جیی خالیانه ی نادرشاد، تی کوشان. ۱ - ئاغامحه ممد حه سه ن خانی قاجار سه روکی تیره ی ئه شاقه باشی خیلی قاجار، که له به رابه وینه ی یاغی و ئاواره، له نیو تورکومه نه کانی یه موت دا، ده ژیا. ۲ - عه لیمردانخانی به بختیاری که سپایه کی له عه شایری به بختیاری دا، له ئیختیار دابوو. ۳ - ئازادخانی ئه فغانی که به سه ر ئازربایجان راده گه یی وژماری له هوژی ئه فغانی له گه ل بوو که ریمخانی زهندیش، رابه ری عه شیره یی زورزوله مه یدان ده رچوو. ئازادخان، سپای که ریمخانی زندی تیشکاند، به لام که ریمخانی زهند پایه دارما و خوئی گه یانده فارس و ئازادخان به سپایی فره وه، وه دوا ی که وت، که ریمخان، له گه ل محمه د عه لیخانی خشتی هاوری له پیچیکداله نیزیک ئاواپی خشت، ئازادخان وله شکره که یان خسته نیو داوو تاروماریان کردن و ئازادخان به هه ناسه برکی خوئی گه یانده وه ئازربایجان، به لام له وی ئاغامحه ممدخانی قاجار ئاوقه ی بووره پیی ناوبه هه له داوان به ره و به غارای کرد. به لام له ساله کانی ۱۱۴۰ ی مانگی وریکه وتی ۱۷۶۱ ئی ئازادخان، له کارو ئاکاری خوئی په شیمان بووه و هاته خزمه ت که ریمخانی زهند و که ریمخانیس به خشی و هوئی ژبانی بو دابین کردو ته نانه ت ئه سپ و خزمه ت تکاریشی بوله بهر چاوگرت، میژوو ده نووسی: به لام محمه د حه سه نخانی قاجار دوژمنی به هیژومه ترسی داری که ریمخانی زهند، له مه یدان مابوونه فه و تابوو، هه رجارنه جاریک هیرشی بو که ریمخان ده برد تاله شیراز ئایلوقه ی

که ریمخانی زهندی داوده و ره ی تهنی، به لām به و جوړه ی له په راوی میژوودانو و سراوه، دوا ی ماوه یه ک، بو ی روون ده بیته وه که ناتوانی هه روا ده وری شیراز بگری و به ناچار پاشه کشه ده کاو به ره و مازنده ران بو ی تی ده قوچینی وله وی به ده سی نه یارانی خو ی له هوژی (یوخاری باش) ده کوژری و سه ره که ی له له شی جیا ده که نه وه بو خوش خزمه تی، به دیاری بو که ریمخانی زهندی ده بن که له و سه رده مه ی دا، له تاران بو وه.

ئیستا بو به راورد کردنی دوو فه ره نگی کوردی و نا کوردی که یشتوینه ته، جیگای خو ی.

پیک گرتنی دوو فه ره نگی کوردی و نا کوردی، که ریمخانی زهنده کوردستان و ئیران و ئاغامحه مه دخانی قاجاریش له ئیران و نائیران، په روه رده کراون و پی گیشتون.

له کتیبی میژوودا، نو سراوه: ۱ - که ریمخانی زهنده که سه ری براوی محه ممه ده حه سه نخانی قاجار ئه و دوژمنه به ده فه ره ی خو ی ده بینی، له باتی بی حورمه تی پی کردن به په له، ده ستور ده داتاسه ری به گولا و بشون و زور به قه در و حورمه ته وه، له (شاعبدالعظیم) بی ئیرن. به لām کاتی لوتفعه لیخانی زهنده، نه وه ی که ریمخانی زهنده به زامداری و نیوه گیان، ده به نه لای ئاغامحه ممه دخانی قاجار ئه و مارزه، به قینه وه ده ستور ده دا، ئه زیه ت و ئازار و شکه نجه ی لوتفعه لیخانی زامدارو بی ئازار و نیوه گیان بدن، وه ناشیرین ترین کاری، نامرو فانی و بی ئه خلاقی سه باره ت به و ئه نجام بدن و داشیان:

گورانی وسترانی که میژووله بابه ت مه زلومی و بی ئازاری لوتفعه لیخانی زهنده تو ماری کردو وه. - (لوتفعه لیخانی زهنده ئازابوو - هه رکه س زانی کوژرابو ی گریابوو - دایک و خوشکی زور خو یان رنی - گیانی لوتفعه لیخان بولای به هشت فری - دی ده نگی بلویر و شمخاله - لی ده دن به ئاهوناله) ئدم گورانی به، به کی له گه روکان و جیهانگه ری ئینگلیسی به نیوی (ئیسکات و ارینگ) که له و سه رده مه ی داچوته شیراز، له کتیبی «چوون بو شیراز» به ته رجه مه ی ئینگلیسی و بی ده قی شیعو گورانی به که، نوسیویه ته وه، ئه و گورانیه سه رنجی (یوهان فن گوته Uhan Fen Gotteh) ی ئه لمانی بولای خو ی راده کیشی وله ئینگلیسه وه، ده یکاته ئه لمانی و ئیستا له به شی له یادداشته کانی ته و داماره و نه فه و تاوه، خوالبخوشبوو (مه سعود فه رزاد) و هه روه ها (دوکتور توراب به سیری)

کردویانه ته فارسی و ئهسله که یشی له کتیبی گۆرانی یه کانی فارسی داله چاپ دراوه، لوتفعه لیخانی زهند دهلی: روزگاری خوشه ویستی هه موان بووم و منیان به جیی شانازی شیراز و ئیران نیوده برد، به داخه وه ئیستاژن وزاروگانم، ههروه کووبالنده و په له وه ره له نیور که وه قه فه زدا، به ره و حه به س به دیل براون. من چ کارم به ته به سه، هه ره ئیستادامه زریته ری زنجیره ی زهند «وه کیلی گه وره» له قه بر سه ر، دینته ده ر، هه زار مخابن ده بیینی! رولهی ئازاونه به زی ته وزاته: «که ریمخانی زهند» له تهخت و بهختی خوویی بی بهش کراوه. خه یانه تکاری له جیی ته و (لوتفعه لیخان زهند)، دانیشتوو ه - په رده ی ره شی ته قدیر به سه روزه و قودره تی زهن دی یه کان دا، کشاوه و دهنگ وزه نازه نای سه رنیژه له نیو کروکی داون بووه مروقی ژیر و به ئاوه زده توانی له و گۆرانی یه، به لگهی باوه رپی کراو بو تو یژینه وه ی رامیاری و کو مه لایه تی ته و سه رده مه، به ده س بیینی.

۲- که ریمخانی زهند له کات و ساتی ده سه لاتداری و قودره ت دا ئاغامحه ممه دخان کورّه گه وره که ی ئاغامحه ممه د حه سه نخانی قاجار، بانگ ده کاته لای خوویی و به رو خوشی ده یدوینی، ته م و هه ردو برا که ی ده با ته شیرازولای خووی زور به ریژه وه له گه لیان ده جو لیته وه و ته نانهت به ئاغامحه ممه دخان ری ده دابچینه نشیمه نی گه وره پیاوان و جار و باریش بو ریژدانانی زیاتر، بیرو راله ئاغامحه ممه دخان ده خوازی. به لام کاتی ئاغامحه ممه د خانی قاجار، ده بیته شای ئیران ده ستور ده داله شی که ریمخانی زهند له شیرازه وه، بگو یژنه وه بو تاران و له ژیر پلیکانی کوشکی ته و دایبخه نه بن خاک، تا هه مو روژی خه لک به سه ریداهاتو چوبکه ن و بین و برون.

□ نوکته تاریخ ده نوی: محمه د حه سه نخانی قاجار، ده چیته قه زوین لای شاتیهماسی صه فه وی تاکاریکی بداتی، شاکه نیزیکی ده بی، ده یدا به محمه د حه سه نخانی قاجار کاتی لای شاده روا، شه و، ده گاته، دیی یه ک، ته ماشا ده کا ته وژنه دو گیانو ئاخوندی دی نامه یه ک بو شاده نوی، شاتیهماسب له وه لامدا، ده لی: له خوم دو گیان بووه و ئاغا محمه دخانی قاجار له وژنه بووه و به کوری ئاغا محمه د حه سه نخانی قاجار، ده ناسری.

۳- که ریمخانی زه‌ند، بو که مک‌ردنه وهی دژودوژمینی، خوشکی محمه‌مه‌ده
حه‌سه‌نخانی قاجار بو خوی ماره ده‌کا و هه‌رواکیچی خانیشی له‌کوره‌که‌ی خوی
ماره‌کردو گویرتیه‌وه بو شاری شیراز.

به‌لام‌ئاغامحه‌ممه‌دخانی قاجار، دوا‌ی‌ئه‌وه‌ی ده‌سی ده‌گا، به‌لوت‌فعه‌لیخانی زه‌ند،
به‌دغه‌رانه و مارزانه له‌گه‌ل مه‌ریه‌م خانمی ژنی لوت‌فعه‌لیخانی زه‌ند، ده‌چولیت‌ه‌وه‌و به
خه‌یال بو هه‌تکی حورمه‌ت، شازاده می‌رمنا‌له‌کانی تازه‌بالغ، به‌که‌سانی هیچ و پوچ
وبی‌ئابرو به‌میرد، ده‌دا.

۴- که ریمخانی زه‌ند، دوا‌ی‌کوژرانی نادرشای قه‌راخلو حورمه‌تی نان و نمه‌کی ئه‌وله
به‌رچاو، ون‌ناکه‌جاهه‌ره‌به‌ر ئه‌وه‌حوکومه‌تی ویلایه‌تی خوراسان له‌ئیختیاری شاروخ،
ئه‌وه‌ی نادرشا داده‌نی و نایه‌لی‌که‌س پی‌بلی‌له‌ل، به‌لام‌ئاغامحه‌ممه‌دخانی قاجار، باوه
کو که ریمخان ئه‌وه‌همووه‌پیاوه‌تی و مروقانی یه‌ی له‌گه‌ل ئه‌ودا‌کردبوو، که‌چی
ئاغامحه‌ممه‌د خان به‌نامروقانی و به‌درنده‌یی له‌گه‌ل‌گشت‌زاروگ و خزم و که‌س و
کاری ئه‌وجولا‌یه‌و، ته‌نانه‌ت له‌گه‌ل‌له‌ش و ئیسک و پلوسکی سواو‌وپواوی که‌ریمخانی
زه‌ند، به‌دغه‌رانه‌و نامرویانه و بی‌شهرمانه و خویری یانه و نمه‌ک به‌هرامانه، ره‌فتاری
کردو جولا‌یه‌وه.

۵- می‌روزانان له‌باره‌ی که‌ریمخانی زه‌نده‌وه‌ئاوه‌هایان نویسه‌وه: شاری شیراز، که
که‌ریمخان کردبو یه‌پیتته‌خت‌له‌بن‌ئالای سه‌لته‌نه‌تی ئه‌ودا‌که‌دروشمه‌که‌ی، ئاشتی بوو،
ئاسوده‌یی، ره‌ونه‌قه‌وژیانی ته‌ژی له‌شادی و خوشی و بروی تیدا‌په‌یدا‌بو و له‌ئا‌زاوه و
شه‌روشوری نیو‌خویی، وه‌له‌هه‌للا‌وه‌هه‌راوبگره‌وبه‌ند، خه‌وه‌ری نه‌ما‌بوو، خه‌لک به
ئاسوده‌یی ده‌ژیان و مافی هه‌موو‌که‌س پارێزرا‌بوو، ئیترله‌توران و ئه‌شکه‌نجه و ئازارو
ده‌ردو‌مینته و زولم و جه‌فاو سه‌ختی، قسه‌یه‌ک نه‌بو، گه‌وره و بچوک خوویی دزی و
باجگیری وراوه و تیان له‌میشک، دورد‌ه‌خسته‌وه، که‌ریمخان، فره‌حه‌زی له‌وه، بوو
خه‌لک به‌خوشی و شادی و بی‌وه‌ی به‌خته‌وه‌رانه‌بژین و شه‌روشور و ویشومه‌نه‌مینتی،
له‌کات و ساتی فه‌رمانه‌وایی ئه‌ودا، نیشانی له‌خو‌قه‌فکردن و خو‌هه‌لسماندن و خو‌به

زلزاین و خه فتهت خواردن وشین و په ژاره، نه مابوو، پیاوه تی ئه وداگری هه موکس بوو، ته نانهت خویش و بیگانه، مه سیحی و موسولمان، له دادگه ری و مروقانی که ریمخانی به شدار بوون و کهس مه حروم و بی هیوانه بوو.

ده لئین: دوا ی شکاندنی شوره ی شاری کرمان، یه کسه ت ئه فسه ر، له هوژی هه وشاریان به یه خسیری برده، لای ئاغامحه ممه دخانی قاجار، ئه وانه له کرمان پاریزه ری (و ئاگادارچی) لوتفعه لیخان بوون، ئاغامحه ممه دخانی قاجار، هه روه ک له و جوړه روداوانه دا، عاده تی بوو به خوگیل کردن له و ئه فسه رانه و توانج و ته شهر هاویشتن و به سه گه بنیسی کردن، ئه وان ده خاته بن پر سیاره وه - ئایا لوتفعه لیخانیاں خوش ده ویست؟ هه مووبه یه کده نگ، له وه لاماو توویانه به لی! - عه شق و ئه وینی ئیوه به و تا کوئی بوو؟ ئه وانیش پر به دهنگ و تبویان: تاگیانمان تیدابوو خوشمان ده ویست. ئایا یه کترتان خوش ده وی؟ «به لی: چونکا خزم و برایی یه کین» ئه و سا فه رمانی دا، تاجه که کانیاں، به و ئه فسه ره هه و شاریا نه، بده نه وه، تا پیکه وه یه کتر بکوژن که چی میژوو، ده نوی: به لام ئه و ئه فسه رانه، هه ری به که له وان روی چه کی کرده خوئی.

ئهم میسالانه نویته ری دوو فه ره نگ، دو په روه رده بوون، دوو ئاکار، دو خوو، دو کرداره، نه ک دو کهس، یادو تاک، فه ره نگ و په روه رده بونی، نیو کورده واری و ناکورده واری فه ره نگی ئیرانی و نائیرانی، هه رچه ند ئهم دوو فه ره نگه به سه دان سال له که ناری یه کابوین، به لام تیکه لاونه بوون، هه روه ک روڻ و ئاو، که تیکلاویه ک نابن، فه ره نگی کورده واری پروته ژی یه، له مروقانی، پیاوه تی، لیپوردن، جوامیری و خوو ئاکاری چاک و چاکه و چاکه کردن و کارچاکی، خووی ئاوه دان کردنه وه، نه ک رووخان و رماندن، فه ره نگی ناکوردو نائیرانی هوئی کوشت کوشتارو تالان و برو، رماندن و کاول کردن و بگروه به رده یه. ئهم مه به سته له په ری ئه ندیشه ی حه و ته نامه ی سیروان ژماره ی ۲۷۷ سالی ۷ و ۱۶ جوزه ردانی ۱۳۸۳، سنه له چاپ دراوه.

ناودارانی خیلی «دونبولی»

حہ یران خانمی دنبولی کورد:

حہ یران خانم دنوبہلی و بنہ مالہی دنوبہلی وہ کوو (مہ فتون) «عہ بدولرزاق» دنوبہلی و بہ ہائہ دین دنوبہلی و مہزنہ کانی تری بنہ مالہی دنوبہلی ہہ موولہ «خو» و گوندہ کانی لای «خو» بوون. ہہ ندی لایان وایہ حہ یران خانمی دنوبہلی لہ تہ وریز و ہہ ندی تریش لایان وایہ لہ (نہ خجہ وان) لہ دایک بووہ کہ دواہی پہ یمان نامہی «تورکومان چای» لہ نہ خجہ وانہ وہ، گہ راونہ تہ وہ. کہ ریم خانی باوکی حہ یران، خانم گوندی (خانہ قای سوری) لای ورمی لہ لایہن «نایب السلطنہ» وہ - پیدراوہ، بہ لام دہ سگیرانہ کہی حہ یران خانم نہ یتوانیوہ بگہ ریٹہ وہ بوٹازہ ربایجان و لہ ٹاکاما حہ یران خانم لہ دہ ردو سوژی دوری دہ سگیرانہ کہی چہن غزہ لی زور جوان و پرواتای داناوہ و زیاتر لہ ۸۰ سال ژیاوہ و گوایا تاروژگاری شاناسرہ دینی قاجار ماوہ. ٹہ مہش غزہ لیک لہ حہ یران:

بر محفل خود راه مده اهل هوس را	در دور شکر، دور برانند مگس را
گلزار که از روی گل ماه تو خالی است	خار است به من با تو کنم میل قفس را
صد وای به حال دل آن کس که نداند	از ناله مرغان چمن بانک جرس را
فریاد که نادیده رخ یار خودم را	آه دل برگشته به من راه نفس را
حیران، به فدای تو برای مدعیان	خوبان نگذارند به محفل همه کس را

ہیماں:

خواهم به تو از غم نهانی	بـنـمـایـم شرح داستانی
روزی ز قضاى آسمانی	دل را به هزار مہربانی
برد از کف من جهان جانی	مشہور جهان خردہ بینی
غار تگر جان بہ نازینی	در فہم و کمال بہ قرینی
خورشید جمال و مہ جبینی	شیرین سخن شکر دہانی
ہم خور مراد و ہم ملک خود	گنجینہ جمال و مارگیسو
نسرین بدنی و عنبرین بو	غار تگر جان بہ خال ہندو

با چشم سیاہ جان ستانی

ناوی هه ندی له ناوداران دونبولی:

دونبولیه کان له سالی ۶۰۷ی مانگیه وه له شامه وه هاتوونه ته ههریمی سه کمهن ئاوا که به عیسا دونبولی به خشراوه، له پاشان چۆونه ته، چورهس - قه لای سمیران، لای چورهس، قهره زیاته دین، جیگای دیی بستام یا (بهستان) به قسه ی ئهولیا چه له بی ده سیان کردووه به حوکومهت کردن دونبولیه کان له کوردانی یه زیدین: یه زته، یه زه که له ئاو یستادابه واتای فریشته و پهری هاتووه. دونبولیه کان له گهل سه لاجه دین بوون و دوا یی هاتوونه لای خو، له ۱۹ «ربیع الثانی» ۱۲۰۱ی مانگی که له ته وریر پاشای تورکی عوسمانیان دزی و بردبانه (نیک په ی) لای زه نگان بولای شاهه باسی سه فهوی سه لمان به گ: سولتان سوباشی دونبولی بووه ته، حاکی سه لمان و چورهس، چون خو، به هو ی عوسمانیان ویران کرابوو، سه لمان به گ کوری شاوریدی و نه وه ی حاجی به گی کوژراوله ۹۵۵ی مانگیدا، سه لمان به گ له ۱۰۳۴ به ملاوه که شاهه باس مرد بو ماوه ی ۲۲ سال حوکومه تی کرد تاله ۱۰۴۰ دامردو جه مشید سولتانی مامیشی بووه حاکی مه رهند. یا «عبدالرزاق» دونبولی که ۱۲۴۳ وه فاتی کردووه و کتیبی (ریاض الجنه و تجربه الاحراری) نویسه و شاعیر بووه، یا «بهاء الدین محمد بن عبدالرزاق دونبولی» که تاریخی «ده نابله» ی نویسه و نوسخه ی خه تی ئه وه له کتیبخانه ی میلی ته وریز به ژوماره ی ۱۷۹۹ هه یه. یا فه قیری کوری حوسه ینعه لی دونبولی له ۱۲۷۳ دائه میش تاریخی ده نابله ی نویسه، یا حوسه ین خان دونبولی که ئه میش تاریخی ده نابله ی نویسه. له ۱۰۴۹ که په یمانی قه سری شیرین له نیوان شاسه فی و پاشای عوسمانی مورکرا گرینگی چورهس که له زه مان ی سه لمان سولتان دونبولی ده سی پیگرا بووه له ده وره ی ئه یوب خان و مورتهزا قولی کوری زیاتر گرینگی پیدراو بووه ناوه ندی بازارگانی. نه جه فقولیکان، خوداداد خان جه عفر قولیکان، ئه میر ئه رسه لانخان، مه حمودخان خاوه ر، شه هباز خان، قورساوول باشی، محه ممه د سادقخان، سوله یمانخان کوری حوسه ینقولیکان، نه جفقولیکان، خانم جه یران دونبولی، ساحیب دونبولی، شه وقی ته وریزی دونبولی، کورانی «عبدالرزاق دونبولی»: (بهاء الدین ئاغا، حاجی محه ممه د ئاغا، عه لی که ناز ناوی: غه ریب بووه، مه حمود ئاغا).

دونبولیہ کانی شاخہی کاشان: له شه والی ۱۲۱۸ ی مانگی که روس «عروس» شاری گه نجهی داگیر کرد، شهری روسیهی ته زار و ئیران ده سی پیکرد، شاری خوئی که بووکی شماره کانی ئیران بوو، نه حمده خان دونبولی سازی دابوو، وه له ۱۱۷۰ قه لای خوئی بوخوئی ساز کرد بوو که چوار، ده روزهی هه بوو: (ده روزهی چورهس، شوراب، نه سته نبول، خیابان) که به هوئی روس له ناو چوو حه سه نعه لیخان ناو، جوانباشی، حاجی میرزا آقاسی، حاجی میرزاعه بدوللا، میرزائه حمه دخان، نه جه فعه لیخان، میرزاجه بار نازم مه هام، سهدر ده له، مومتاز مولک، موفه خه مولمولک، عه لائوسه لته نه - (شه پوئل) هونه - شیعر:

چه سازد گر کسی بیمار باشد؟	طبیخ در پس دیوار باشد؟
نه در هجران بود صبر و قرارش	نه راهش در بر دلدار باشد؟
سرش در بستر و رنجور و نالان	دلش در حسرت دیدار باشد؟
به حال بلبل صد وای کورا	گلشن اندر میان خار باشد؟
چه باشد حال عاشق در زمانی	که نزد یار صد اغیار باشد؟

کوردانی دونبولی له ۶۰۷ ی مانگیه وه له شامه وه هیژاونه ته ئیران له دوایدا چوونه ته خو، چورهس و خوره. نه حمده خان دونبولی په نجا سال و شهس مانگ حوکومه تی کردوو و دونبول بنه ماله یه کی گه وره و له سهر ثاینی یه زیدی؛ یاری، یارسانبوون و پیروی ثاینی وه ک (احمد بن نصر فقیه شافعی و علی بن ابی بکر سلیمان محدث) یان تیدا هه لکه و تووه. دونبولیانی کاشانیش ناودارن وه ک صبا (نه بولحه سن) موسیقی زان ناودار له دونبولیانه.

۳۲ - صاحبه سولتان خانمی کچی که ریمخان له هوژی که تگه ر لوی دونبه لی که له شیعردا (شهباز) ناز ناوی بووه، خیرانی نه بولفه تح خان کوری مورته زاقلیخانی دوه می دونبه لی که تافره تی زور زانا و له زانستی نه ستیره ناسیدا نوسراوهی فره، زوره و هونه و شیعری جوانیشی هه یه و له فنه نی ئینشا و له زورئی له صهنایعی زهریفه، زور شارها و خوش خهت و دهس و قه له م جوان بووه.

شهزاده با کمال شیرین سخن است
در گلشن خسروی گل یاسمن است

شهزاده حسن دلیر و لشکرشکن است
در باغ شهنشوی خرامان سروی است

شهو بو خانم: ژنی ئازا و کورد
خوشه ویست و کورد خواز بووه و
له سهر کوردایه تی کردن له به ندیخانهی
شاری به سره ی عیراق زنجیری له پیی
ده کهن و ئازار و ئه شکه نجه ی ده ده ن
و له سوئنگه ی ئازار دران نه خوش ده
که وی و له نه خوشخانه وه فات ده کا،
دیاره به شی کورد به دهس دوژمنانه
وه، له وه چاتر نابیی، ویئنه ی ئهم
خاتوونه کورده یه خسیره زنجیر
کراوه، به نه ته وه ی نه جیب و دابه
شکراوی کورد ده لی: کورد، ده بی یه ک
بن تاله یه خسیری و ئازاردانی
دوژمنان رزگار بیی و کوردیش مافی
رهوای خوئی به شداریی و ههروه ک
باقی گهلانی سهر گوئی ئهم زه و بیه ئازاد

و سهر به خو، له نیشتمانی که و نارای باب و با پیرانی کوردی خوئی بژی و له مافی مروف و
ئینسانی خوئی که لک وه ربگری.

۵ - ناهید خانمی محهمه دی له هوژی ناوداری که له هور که تائیسنا دوو دیوانی
شیرعی به زاروه ی شیرینی که لوری له چاپ داوه «چه وه ری» چاپی ۷۹ و «دهروه
چه یلی شه که ت» به ئافه رین نامه و به رکولی دوکتور میرجه لاله دین که زازی له ۱۳۸۳
چاپ کراوه و ئهو شیرانه ی له بابته کوردستان و هه له بجه ی سووتاو، هیرو شیمای

کوردستان و شاری کرماشانه وهن، زۆر شیرین و جوانن و بهسه زاری شیعردوستانه وهن [که لاهور که په نجهی له په نجهی وهران - هه موو ناخونی وه کت خه زه لوه ره له لوه ران] به پیتی لیکۆلینه وهی لیکۆله رانی، زمانی پارسی که به پارسی دهی ناوده بری له زمانی مادو زمانه کونه کانی ئاری و ئیرانیان گورواوه و چه که ره ی داوه و به هوئی شاعیران و نووسه رانی نه ته وه ئیرانییه کان به تیکرا په روه رده کراوه و کراوه ته زمانی روژباو، میژوو ده لئی. په راوی پر ده نگ و ره نگه مه زه بان نامه که ره نگین و سه نگینه، له راستی دا له کتیبی مه زه بانی روسته م شیروین، وه رگێردراوه، که له ریشه ی زمانی کۆنی ئیرانیانه، ئەم کتیبه سه عده دین وه راوینی له سه ده ی حه و ته م هیناویه ته سه زاری که به فارسی دهی نیوده بری، هه روه کوو کتیبی نه فه حاتو لئونسى شیخ جامی، وه رگه راوه یه که، له ته به قاتی وه فه ی خواجه عه بدوللای ئه نسار، که تاریخی به له می نووسیه تی، خواجه عه بدوللای ئه نساری فه رموویه تی: من کوردی بووم بیاوانی. ئەم شیوه کارانه تا ئەم سه رده مه، به رده وامه و شاعیران و نووسه ران، به یت بیژان و خوش خوانان به زار و زمانی دایکی، به کوردی شیعیران و تووه، ناهید هانمی محه ممه دی ئەم کێزه کورده، خوینه وارو ژیر و نیشتمان خوشه و یسته، کێژیکه زانا، هونه ر په روه که به شیعرد و تن به زاری شیرینی که له وری توانویه تی خو بخزینته نیو حافیزه ی و یژه و و یژه وانی و شیعری ئەو شیوه زاره ببته ئەده بی مه کتوب و مه تبوع و خو بیاریژی و له نیو کوره و سو به ی گردار نه تاوینه وه و نه فه وتی و به زه ق و زیندوو هه ر بمینی و به ر ده و امیش بی.

دیاره کورد، خانم و خاتونی زانا و له کارزانی زۆره بوینه: فه له کناس ئوجا، له یلازانا، له یلاقاسم شه هیدی ریگای کورد و کوردستان، شیرین ئامیدی، پاکیزه ره فیق حیلمی، نه سرین فه خری یا دوکتوره فه خری، خانزاده خانمی سوژان که له و په ری دوسه لاتدا حوکومه تی کردوه و له راست هیرشی سه فه ویه کاندایشیرانه له ولاتی خوئی به ره وانی و به رگیری کردوه. حه فسه خان، فاته مه حسین په نا، دوکتور پروفیسور خانم ژاله ئاموزگار خوئی له کوردانی لای شاری خو، خانم دوکتور فاته مه موده ریسى ئوستادی زانکوی شاری ورمی. خانم ژیلا حوسه ینی ئەو شاعیره پره سه ت و خه یاله، خانم دوکتور کوردستان کچی خوالیخوشبو گیوی موکریانی ده بیرى کوری زانیاری کورد.

له ههولیر پیتتهختی هه ریمی کوردستان، خاتوو رووناک یاسین شاعیر و ره خنه گری نیودار، خانم کولسوم عوسمانپور شاعیره ی شیرین زمانی هه ورامانی، خاتوو قه ره داغی، دوکتور شوکوریه ره سول، جیهان ئاراخانم شاعیری ناودار، مه ستووره خانم ئه رده لان کوردستانی ئه و شاعیره میژوو نووسه، ئامینه ئه و دال له خانمه زاناکانی کوردی ئیره وان، که ئاداب و روسومی زۆر و بهر فره وانی، به زاراوه ی کرمانجی باکووری کوکردونه وه، خاتوو کاکویه، که له روزگاری غه زنه و بیه کاندایا حاکمی به شی له باکووری ئیران بووه. سهر چاوه ی کتیبی ژیناوه ری زانایانی کورد له جهانی ئیسلامه تی یا گه نجینه ی فره هه ننگ و زانست، به قه له می (شه پۆل) تاران، چاپخانه ی مه هاره ت ۱۳۶۴ ی هه تاوی و زانی ناوداری ئیران له «کتیبه میژویه که ی دوکتور پوران فره و خ زاده». گو فاری گرشه ی کوردستان به سهر نووسه ری و بهر پرسی محهممه د سالیح ئیبراهیمی (شه پۆل) که یه که م ژماره ی گرشه ی کوردستان له ۱۹۸۱/۳/۱ ی زانی له تاران به زمانی کوردی تا ۹ ژماره ی لی چاپ و بلاو کراوه ته وه، هه رواکتیبی «ژنانی ناوداری ئیسلام و ئیران چاپی ۱۲۳۸»، و بهرگی ۲۰ ی کتیبی زانایانی کورد، چاپی ۱۳۷۹ نه شری محهممه دی سه قز، تاریخی که مبریح و تاریخی به بیه قی و روزنامه کان و میژوی میرانی سوژان حسین حوزنی موکریانی و کتیبی گولزاری ئه ده بی لورستان نووسراوی ئیسفهن دیار غه زه نفه ری ئومه رای خوره ماوای لورستان.

نوکتە: یا گازنده و گله یی - به داخه وه ده بی بلیم: بوچی و له بهر چی؟ کورده کان چ ژن و چ پیاو، که به زمانی فارسی شیعیان فره مووه، که سانی وه ک؛ به سسام - ی کورد (۲۶۵ کوچی مانگی) یالو که ری ئه بوو حه سه ن عه لی که فره موویه تی: (بخارا خوشتر از لوکر خداوندا همیدانی - ولیکن کردنشکبید از دوغ بیابانی) یا هومام ته وریزی [که له دیوانه که یدا شیعه کوردیه کانی چاپ نه کراوه، به لام له جوابی] شوره وی سابق دا، شیعه کوردیه کانی چاپ کراون وله ریساله یه کدا که رایانگه یاندووه، به پیتی ئه م شیعیانه ی هومام به کوردی، نشان ده داته م ئازربایجان له ته ک ئازربایجانی باکولیک جیان ئه وی تاران بووه و کراوه ته ئازربایجان، یا نیزامی گه نه جه وی کوری ره ئیسه ی کورد، یا مه لام محهممه د شه ریف ناودار به شیخی مه غربی (که به زمانی په هله وی کوئی کورد یا ئازهری کوئی شیعه و دیوانی چاپ کراوی هه یه)

چەن نوکتەى وردى عىلمى لە بابەت بابە تاهير هوه

- ۱ - دوکتور سەعیدخانى کوردستانی لە گوڤارى جیهانى ئسیلامدا، لە پەرهى ۴۰ دا نووسیویەتی: بابە تاهیر، چەند هۆنەى بە زمانى کوردى بە شیوهى گوڤرانى، داناوه و دیاره لە ناوچهى کرماشان و روژ هەلاتى کوردستان. بە پەیرهوانى ئاینى (یارى: یارسان: ئەهلى حەق)، دەلێن: گوڤران. بابە تاهیر ئەو چوارینانەى بوێى داناوه تا خەلگى لە بیرورای یە کتر، تى بگەن و بیته سەر ریی و ریبارى بابە تاهیر
- ۲ - حەشمە تولا خالقى هەرسینی بابە تاهیرناس کە زیاتر لە ۲۰ سالا لە سەر چارینه کانی بابە تاهیردا کارده کا، تانیستا ۵۸ چوارینهى لە نیو ئەهلى حەقى لە لورستان و لە کستان، بە دەس هیناوه و لە گەل ئەو شیعراى بابە تاهیر کە لە کتیبخانەى قونیه سەر بە تورکیه، پارێزراون، پیکیان بگری و رای گەیاندوه کە هیچ جیاوازی یە کى لە نیوانیاندا، نەدیوه و هەر دەلیى لە بەر یە ک هەلگیراون.
- ۳ - نوسەر و لیکۆلەر: مەجید یەز دانیهنا لە سەرەتای کتیبى رۆستەم و زنون، دانراوى سەر هەنگ ئەلماسخان کە نوڵەیی، ئاماژەى بە ۵۸ هۆنەى بابە تاهیر کردوه، کە لە نیو ئەهلى حەقى لورستان پارێزراون و هەندى لە وانەیشى لە سەرەتای ئەو کتیبەدا هیناوه.
- ۴ - میتورسكى دەلی: لە کتیبى سەرەنجام ۱۳ چارینهى بابە تاهیرم، دۆز یوه تەوه و هاوریانی ئەهلى حەقىش ۳۱ چارینهى دیکەیان بومن ناردوه و هەروا مینورسلى دەلی: لە سالى ۱۹۶۸ ز - داگورگین ئاکو پف لە زانستگەى ئەرمەنستانهوه، هاتبووه شارى لیئینگراد، لە بابەت بابە تاهیرهوه، وتى: لە سالى ۱۹۴۳ ز - لە تاران چاوم بە رهشید یاسەمى کەوت کە سەدر - ی قازیش لەوئ بوو، رهشید یاسەمى کە قسەى دە کرد، ئەم شیعەى خوێندەوه «کى گوتى ک نینه لە دنیا دا راس / ئەزک من شه یدایى تا یەم راس نینه». یانى کى دەلی لە دنیا دا، راستى نیه، ئایا ئەوه، راستى نیه، کە من شیت و شه یدای تووم.

ره شيد ياسمی نه وشيعره ی له پياوښکی پيريستبو، منيش له ټاکو پغم پرسی، نه ی تو نه توت، نه ی بوچی نه وهونه ت له ديواني بابه تاهير عورياندا، له چاپ نه داوه؟ له وه لameda وتی: نه خير.

دوکتور پروفیسور مارف خه زنده دار، له بابه ت نه وشيعره وه، ده لی: کوردی به و به زار او به کی، ټيکلاو، به يان کراوه و له روی ناوه روکيشه، له شيوه شيعری بابه تاهير، ده چی. کتیبی سه رنه نجام، باسی و توویزی بابه تاهير و شاخوشين - ی لورستانی ده کا و شيعره کانی بابه تاهیری، هیتاوه و هه روا شيعره کانی فاطمه لوره، که به که لام به ناو بانگن هاوردوه و به شيعری کوردی گورانی دانراون و هه رله سه رنه نجامدا باسی چاو پيکه وننی بابه تاهير و فاطمه لوره له گه ل شاخوشين کراوه، دياره شاخوشين، گه شت و گیللی میروبی هه بووه، که به گه شتی شاخوشين ناوداره، هه روه کو گه رانی خه ليفه ی شيخه کانی کوردی ناوچه کورد نشينه کان که له پایزو زستانا به ديها ته کاندا، ده گه ران و پول و پاره يان کو ده کرده وه و خالکیان تو به، ده دا. شاخوشين له و گه شته دا، له (يا فته کو تا شاهو یا له لورستانه وه بو هه ورامان و له و کاروانه، سه فهرانه دا، زور به ی شایه ران و خو بیژان، ژه نیاران و هونه روه رانی یارسانی نه و سه ر ده مه، له و گه شته، به شداریان کردوه. هه روه کو چلون صوفی و ده رویش و مرید له گه ل شیخ و خه ليفه ی شیخدا، ده گه ران، له میروبی یارساندا نه و سه فهره به نو سه ی نو سه ی (نو سه د نو سه د) ی شاخوشين ناوداره. نه و کاروانه پاش گه رانه وه له شاه زوری هه ورامان و دیداریان له گه ل زانایانی وه کوه (: بابه فه قیبی بان زه رده یی و شیرخان سه یانی و مایخان زه هاوی) و زانایانی شاره زورو هه ورامان و گوران و سه حنه، بو دوا جار، چو ونه ته، سه ردانی بابه تاهير و فاطمه لوره، له شاری (نارومه ن) له نیژیک هه مه دان و له شاری نارومه ن، کو بو نه وه به کی پر و چرساز دراوه و زانایانی به ناو بانگی، هه روه کو (: کاله راهداو پیر شالیاری هه ورامی و میه زه ردی دلفانی و سولتان چله وی مایه شتی و بابه بوزورگی دلفانی و بابه هند و

هندوستانی و بابہ فہقی بان زہردہیی و خاتو ماما جہلالہ و خاتو نہسای جان و خاتو
ریحانہ) لہو کو بونہ و ہدا بہ شدار بوون. لہم ہونہی خواریدا کہ بہ کہ لامی یارسان
ناودارہ. باسی ٹہو کو یونہ و ہی کردوہ:
بیوہن کلام وان شاناس و ہ شاہو
ژ شاہو خوشین شی و ہ ہلہون کو
ژ ہلہون کو دا، شا، شی، و ہ نارومہن
شاچہنی میردان شاخوشین پہسہن
خہ لک ہ مہدان ہاتن و ہ پیشواز
سہرو مال کہ ردهن گرد، و ہ یایہ نداد
شاواتہش و ہ خہ لک خازان زاہیر
وادہی میوانم و ہ یانہی تاہیر
شاخوشین، خوہش نام قہدم رنجه کہرد
تہ شریف و ہ یانہی بابہ تاہیر بہرد
تاہیر ژہ یبہت شاٹاماوہ دہرت
چووسہ ریانہی قاپیش، کہفت و ہ سہرت
شا پرسا تاہیر ٹینہ چیشہن چیش
فہرقی پیشانیت پہی چیش بیہن ریش
لہ و کاتہی بابہ تاہیر لہ پردیتہ دہری بو پیشوازی کردن لہ شاخوشین، کوتہ داریک
لہ سہردرگای مالہ کہی، دہ کہ ویتہ خواری و لہ پیشانی بابہ تاہیر دہری و برینداری
دہ کاوکاتی شاخوشین، ٹہوہ دہ بینی پرسیار دہ کا و بابہ تاہیریش بہ بہ شاعر، و ہ لامی دہ
داتہ و ہ کہ دہ لی:
تا کہ سی ہہ و اخواتہ فہرقہش ہونینہ سہرینش خشتہ، بالینہش زہ وینہ.

شاخوشين له و قسه ي بابه دلگير ده بې و جله وي ته سپه كهي و ورده گير، تابگه ريته وه
 بو دواوه، به لام به هو ي پارانه وه ي فاطمه لوره، داده به زي و ده چيته مالي بابه تاهير و
 ۹۰۰ كه سيشي له گه لدا بو وه. كه نه م شيعرانه مه به سته كه مان بو ده گيريته وه.

شا حه رف تاهير و نه ش ئاما گه س	شي نه جامه ي قار، چه رخانا فه رس
فاطمه جامه وه خه لكي سانا	واته ش لوا، هانا سه د هانا
واته ش ده خيله ن و نه ت عه يانه ن	مه زاني جامه م نه ديگه رانه ن
شا كه ئيدش نه فت پاها و ورده وه	جا نو سه د گردين كه رده وه
تاهير نه داربي، هيچ نه مه و وردرا	ياني بكه رو ميواني شا
شاخوشين نه و رو كه رهم نه مانا	پا له وز شيرين فاطمه وانا

(ياني: شامو عجزه ي نواند به له فزي شيريني خو ي فاطمه لوره ي بانگ كرد)

يه قه ري برنج، چه ن دانه فلفل	دا، وه فاطمه چيشت كه رو حاصل
فاطمه سانا نه خواجاي خاموش	كه رده ش وه ديگي هر مه دانه جوش
ده س ژ فاطمه، به ره كه ت ژ شا	چيشت نو سه ده، وه ئاديگه دا.

پاش نان خواردن شاخوشين و فاطمه لوره و بابه تاهير، ده س ده كهن به و تو و ويز
 بيكه وه. بابه تاهير به هوته ده لي:

پاشا هر كه ش شاهه س توي حاله ش هه مينه

سه رينه ش خشت و بالينه ش زه وينه

جورم نه ز ئيده ن ك دوس تو ديرم

هه رنان ياره ش تويي حاله ش چينه

شاخوشينش له و لا ما به هوته به بابه تاهير ده لي:

تاهير شه و سارا نه كه رده م مه يل وا مه يل

ته له و كه سي كه رد سوخته ش بي وه زه يل

ئە گەر، رەنگرئژان عالەم حالّم بزنان

جوملە رەنگرئژان ژ من بەرن نین.

فاتمه لورەش بە ھۆتە وتی:

راز داريم راز داری یاريم (یاريم لیرە دا بە واتای ئاینی یاری یە)

وہ فەرمان شا رازداری یاريم

شاهم بە زەیش ئاما وە زاريم راز کەرد، وە دەرمان، دەر دە کە ی کاريم

گیان پەری چیشەن ھەرکەس تودارو، گیان پە ی چیشەن

وہ نامت قەسەم دەر ونەم ریشەن بئ توگیان و زیل ھەمیشە پریشەن

زیل کەرەن رەو شەن یاران وە خوشین زیل کەرەن روشن

سەر سو پور دەیان وە یاری وە شەل بسازان پەری ویتانا جەوشەن).

بابه تاهير به هۆتە وتی:

ھەرکی شاهەش توی بو یەش خوش ئایو

بە ھەر مە جلیس نشینە خەندەش ئایو

ھەرکی تورا واچە با دل و با جان

ھەمیشە کابینەش، ھەر دوشەش ئایو

مودەرویش لە کم ئیعیجاز دیرم

مودوسی چو خوشین دەمساز دیرم

مومە عشوقی وە ناو فاتمە لور

سەر بەسەر قامەتی پر ناز دیرم

موژ عیلم لە دون سەرما یە دیرم

قەلایە کم ژ گوھپایە دیرم

موده رویش مه سله ک وه ئاگر مه جازم
نه بو حاجه تی بهر تهخت و تاجه م
فه راموشم بیرن دونیای خاکی
له باس عاشقی که رده ن ره و اجم
چوینان فه سل وه شماره، شه و یاران
تلوع روی یاره شه و یاران
به وه ری تا باده ی وسله ت بنوشم
ک مه رگ ئینتیزاره، شه و یاران.
سه رچاوه سه رئه نجام، دهس نوس، ده وره ی شاخوشین سه ده ی ۵ مانگی، دهس
نوس کو کردنه وه ی سام ئه لدین ته وریریان، له بابته میژوی ویژه ی کوردی یه وه،
نوسینی دوکتور مارف خه زنه دار، دیوانه گه وره ی گوران نوسراوی ده رویش عه لی
دیژده رویش، کورده کانی گوران، ته رجه مه ی سیروس ئیزه دی و روسته م و زنون
سه ره ننگ ئه لماسخان که نوله یی، به خوش کردن و هه له گیری مه جیدیه، به به کورتی،
نه قل له نوسینی به ریژ نیعمه ت زه حمه تکیش، گوفاری مه هاباد په ره ی ۴۶ تا ۴۸
ژماره ی ۷۹ چاپی سالی ۱۳۸۶ هه تاوی.

دونیر donery زاناو بیروردی ئوروپایی دهلی [گرینگترین هوکه ئوروپا به نیوی کیانی موته جانیس و شویتدانه، که به خویدا هات و ده رکه وت و سه رکه وت به مجوره بوون: ۱- هه بونی زمانی لاتین ۲- ئە دە بیاتی کون ۳- روناک بیران یا ئییلجنسیا، که له سه دهی سێزدهی زاینی یه وه، له زانکوکانی هاووێته ده سیان کرد، به دهرس و وانه گوته وه. منیش دیتم زمان و شیعی عه لی عه ریری و حه کیم ئە حمه دخانی، مه لای جزیری و بیسارانی و حه کیم مه وله وی کورد و حاجی قادرو... زاناو نوسه رو ماموستای دهرس بیژی زانینگه و زا کومان هه یه، قورئانم هیئایه سه ر زمانی شیرینی روژباوی کوردی، تا زمانی کوردی بیته، زمانی قورئان و له نیو خه لکدا قیداسه ت په یدا پکا و که س نه ویرۆی زمانی کوردی قه ده غه بکا و نه وانه ی هوگری قورئانن له ریگای قورئان خویندنه وه، باشتر هوگری زمانی شیرینی کوردی ببن و له و ریگا یه وه، زیاتر په ره به زمانی کوردی بدری.

دوای پرس و راله گه ل دوستان وه ختی چاوپیکه وتنم له گه ل ئاغای په هلبود، زاراوی حه مه رها شاو وه زیری فه ره هنگی ئە و سه رده م، وه رگرت و قوئانه کوردی یه که ی خویم و کنییی که دوکتور سه عیدخانی کوردستانی ئینجیلی وه رگیرا بو وه سه ر زوانی کوردی که له سالی ۱۳۰۹ هه تاوی کلێسه ی له شه قامی قه وامو سه لته نه له تاران به ناوی مزگانگی نه زانی به کوردی بو ی چاپ کردبو و پیشه کییه کی وردی پرواتای به فارسی بو نوسیوو بردم و چومه لای په هلبود، له پیشدا ئینجیله کوردی یه که م داده سی و پیم وت:

ئهمه کلێسه له چاپی داوه، دیاره خه لکی کورد، که ئە مه بخوینیته وه، هوگری بو دینی حه زره تی عیسا په یدا ده کا، منیش قوئانم هیئا وه ته سه ر زمانی کوردی تا خه لکی باشتر له قورئان حال ی ببن و له سه ر دینی خو یان زیاتر سوربن، په هلبود، فره به پله چاویکی به سه ر، پیشه کییه که یدا، گیرا وه ماشای کوردی یه که یشی کردو دانیاو قورئانه کوردی یه که ی لیوه رگرتم و ته ماشای کرد له پاشان، له سه ر میزی به رده می خو ی دانیاو منیش وئم بو یی هاتوم لوتف بکه ی بو م له چاپ بدن، له وه لameda وتی: ئیمه ناتوانین قورئان به کوردی له چاپ بدن، چونکا کوردی گویشه (: بن زاره) ئە گه ر قورئان به کوردی له چاپ بدری و بلاو بیته وه، کوردی په رهیژو قه وی ده بی و ئە وه یش زهره ر و

زيان به زماني فارسي ده گه ييني و هه رچي شيرو ريويم بو هيتايه وه كه لکي نه بو و به دل ساردی له لای هه ستام و ليتمدار و يستم.

شوکر بوخوا به پي پيرو ونده کلاسه ۴۸۱/۴/۸۲ و ژماره ی دادنامه ی ۲۵۶ شوعبه ی ۳ دادگای ته جدید نه زهري نويستاني تاران له ۱۳۸۵/۶/۷ هه تاوی مه ته ئيد نه زهري کارناسی ره سمی وه زاره تی دادگوسته ری (عہلی بیانی فہر)، ريشته ی کيتب و کيتب داری و به ريعايه تی مه وازینی شه رعی و قانونی و ته شريفاتی دادره سی به ئيستينادی مادده ی ۳۵۸ قانونی دادگای به ده وی ستادی مه ته قه ۲ سازمانی ته بليغاتی ئيسلامی مه حکوم و رای قه تعی دراوه و جی قسه نه ماوه. جی ورد بونه وه یه که کارناسی (عہلی بیانی فہر) له راپورتي ۸۱/۱۰/۳ خویدا، به پي نامه ی ژماره ی ۳/۲۳۵۱۳ مورہ خه ی ۷۹/۵/۲۰ که تاریخی ئيمزاکه ی ۷۹/۷/۲۶ یه که له لایه ن سازمانه وه به تيرازی ۱۰۰۰۰ دانه ئيجازه ی چاپی نه و قورئانه کوردی یه به بلاوکی ئاداب له چاپخانه ی جيهان له مه شه هه د، نه ملاولا دراوه، هه روا رای گه ياندوه که غه يره موجاز له چاپخانه ی پيروز و هه ندي که س له م لاو له و لاله چاپ دراوه و له جه له سه ی ۸۱/۹/۲۵ له قوم نه وه يان راگه ياندوه و کارناس رایگه ياندوه نه و قورئانه به زماني کوردی ۴ جار له تيرازی ۵۰۰۰ و ۳ جار له تيرازی ۱۰۰۰۰ جه لد، که به تیکرا له ۵۰۰۰۰ نوسخه له چاپ دراوه و سازمان مه جهور بووه به پي سه نه دی که تبي ديان به و په نجا هه ژار چاپ کراوه دا بنی و هه روه ها کارناسی ناو براو نه وه که واتای ئايه تی ۶ سوره ی مائیده له بابته وضو وده سنويزه وه له چاپی نه وه له به پي بيرو بروای موته رجيم ئاغای دوکتور محه مه د صالح ئيبراهيمی (شه پوډ) ئوستادی زانکو ی تاران که نه هلی ته سه نونه، له چادر اووه له چاپی دوه مدا، واتا که ی گوډ دراوه و له گه ل چاپه که ی نه وه له یه ک ناگريته وه مافی و پراستاران نه بووه که خويان به ناو به موحه قيق داناوه، نه وان، نه شه رعن نه قانونه ن حه قی ده سکاری واتای نه و ئايه ته يان نه بووه و له باتی نه وه خويان به شيوه ی بيرو رای خويان قورئانان ته رجه مه بکر دايی نه ک ده س له سه رمایه ی فيکری موته رجيم به دن. عہلی بیانی فہر کارناسی ره سمی وه زاره تی دادگوسته ری ريشته ی کيتب و کيتب داری ۸۱/۱۰/۳ ژماره ی نامه ۸۱/۵۴ مور و ئيمزا.

پیرست

پهړه	مه به ست
۱	سهره تا
۷	وینه
۸	ژیانی بابه تاهیر
۴۶	چهن نوکته ی ورود و جوان جوان
۴۹	شيعری ده سخته
۵۱	به درخان پاشا: پيشه وای ناسیونالیزمی کورد
۶۲	دوکتور کامران به درخان
۶۵	وینه ی دوکتور کامران به درخان
۶۶	عه بدوره زاق به درخان
۷۴	وینه
۷۵	غازی زانی بوختی
۸۰	بدلیسی ئه میر شه ره فخان
۹۵	بدلیسی ئه بو عه مار بن یاسر
۹۸	بدلیس شار
۱۰۵	بدلیسی حه کیم ئیدریس
۱۱۰	برادوست
۱۲۳	بوختی
۱۳۸	عارفی ره بیانی مه لای جزیری
۱۵۸	به گزاده
۱۶۴	هوژی فه یزوللا به گی
۱۹۲	بوداق سولتان
۲۰۲	بلباس
۲۳۴	وینه مسته فا پاشا یامولکی
۲۳۹	پیران
۲۴۷	پیرانشار

۲۵۳	.....	مامه‌ش
۲۶۰	.....	وینه
۲۶۱	.....	مه‌نگور
۲۶۶	.....	شه‌هید هه‌مزاعای مه‌نگور
۲۷۱	.....	س Sin وره‌مه‌ک
۲۷۲	.....	ده‌سخه‌ت
۲۷۵	.....	خیلی زه‌رزا
۲۷۷	.....	شعیر حمیدزه‌رزا
۲۷۹	.....	کوردستان
۲۸۹	.....	هوارت
۲۹۳	.....	کتیب
۳۰۰	.....	په‌تای کتیب نه‌خویندنه‌وه
۳۰۳	.....	دونبولی
۳۰۷	.....	سه‌نه‌دی خه‌تی
۳۲۰	.....	چهن نوکته‌ی جوانی مروفانی کوردی
۳۲۶	.....	ناودارانی دونبولی